

การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
จังหวัดเชียงใหม่

PARTICIPATION OF THE MEMBERS IN AN OPERATION OF
THE PAMIENG ROYAL PROJECT AGRICULTURAL
COOPERATIVES, LTD., CHIANG MAI

ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2550

การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
จังหวัดเชียงใหม่

PARTICIPATION OF THE MEMBERS IN AN OPERATION OF
THE PAMIENG ROYAL PROJECT AGRICULTURAL
COOPERATIVES, LTD., CHIANG MAI

สุดเชตร ชาติพันธ์

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

ชื่อเรื่อง

การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
จังหวัดเชียงใหม่

PARTICIPATION OF THE MEMBERS IN AN OPERATION OF
THE PAMIENG ROYAL PROJECT AGRICULTURAL
COOPERATIVES, LTD., CHIANG MAI

โดย

สุดเชตร ชาติพันธ์

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 12 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ)

วันที่ 15 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์บุญสม สุขจิตต์)

วันที่ 16 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ดลกร ขวัญคำ)

วันที่ 18 เดือน พ.ค. พ.ศ. 50

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 18 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายสุดเชตร ชาติพันธ์
ชื่อปริญญา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด จำนวน 168 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น สมรสแล้ว ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากอาชีพโดยเฉลี่ย 4,196 บาทต่อเดือน ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง สมาชิกมีรายได้จากอาชีพรองโดยเฉลี่ย 1,798 บาทต่อเดือน มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 8 ปี

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เนื่องจากเพื่อจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ เช่น 1) ส่งผลผลิตมารวมขาย 2) ต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เพื่อซื้อปัจจัยการผลิต 4) ศรัทธาในวิธีการสหกรณ์ 5) เพื่อที่จะกู้ยืมเงิน 6) มีคนชักชวนตลอดจนเข้าเป็นสมาชิกเพื่อฝากเงินและต้องการเงินปันผล สมาชิกสหกรณ์ยังมีความเห็นว่าการตั้งของสหกรณ์ไม่เหมาะสม เพราะสหกรณ์ตั้งอยู่ไกลจากหมู่บ้านทำให้การเดินทางไปสหกรณ์ยากลำบาก ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ เพราะไม่มีรถประจำทางผ่าน นอกจากนั้นยังให้ความเห็นว่าไม่สะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด พบว่า โดยภาพรวมแล้วสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีส่วนร่วมปานกลางในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ 1) การเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ 2) การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ 3) การออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี 4) การวางแผนการดำเนินงาน 5) การตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ 6) การช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์ 7) การระดมเงินทุนของตนเองต่อสหกรณ์

8) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ 9) การกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ 10) การตัดสินใจของสมาชิกทำให้สหกรณ์จะได้รับประโยชน์ และ 11) ในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ และพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมน้อยในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อในทุกประเด็น ครอบคลุมใน 1) การรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ 2) การกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร 3) การประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร 4) การให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ 5) การวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ และ 6) การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ และยังมีประเด็นการมีส่วนร่วมมากในการรับผลประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ ถึงร้อยละ 28.60 และมีส่วนร่วมน้อยในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ ร้อยละ 26.20

สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อทุกประเด็น ครอบคลุมในด้าน 1) การได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ 2) การให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ 3) การกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต 4) จำนวนปัจจัยการผลิตที่การใช้บริการจากสหกรณ์ 5) การวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต และ 6) การได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิต และยังมีประเด็นการมีส่วนร่วมน้อยในการได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตถึงร้อยละ 36.90 ตลอดจนการมีส่วนร่วมน้อย ในจำนวนปัจจัยการผลิตที่การใช้บริการจากสหกรณ์ การกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต และการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต ร้อยละ 22.60, 22.60 และ 22.00

สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิตในทุกด้าน ครอบคลุมในด้าน 1) การเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต จำนวนผลผลิตที่การใช้บริการกับสหกรณ์ 2) การกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต 3) การรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ 4) การให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ และ 5) การวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ และยังมีประเด็นการมีส่วนร่วมมาก ในการร่วมประชุมรับฟังชี้แจงการรวบรวมผลผลิต ร้อยละ 24.40 ตลอดจน การมีส่วนร่วมน้อยในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ ร้อยละ 23.20

Title	Participation of the Members in an Operation of the Pamieng Royal Project Agricultural Cooperatives, Ltd., Chiang Mai
Author	Mr. Soodket Chatphan
Degree of	Master of Business Administration in Business Administration
Advisory Committee Chairperson	Assistance Professor Dr. Boonsom Waraegsiri

ABSTRACT

This study aimed to investigate participation on the managerial administration of the Pamiang Agricultural Cooperatives Royal Project, Ltd.'s members and participatory action of members in each business of the cooperatives. Data were collected by using questionnaires distributed to 168 respondents.

Results of the study revealed that most of the respondents were male, aged 50 years on average, finished primary school, and married. Most of them were farmers having an average monthly income of 4,196 baht. Their side-line job was a hired worker with an average monthly income of 1,798 baht. They had been the cooperatives' members for 8 years on average. The respondents wanted to be the cooperatives' member because they wanted to participate in the cooperatives' activities such as 1) selling of their farm products; 2) helping one another; 3) purchasing production factors; 4) getting a shear; 5) getting a loan, depositing money; and 6) persuading to be members of the cooperatives and get interests. The respondents agreed that the location of the cooperatives was inappropriate and inconvenient to access because there was no bus to the cooperatives. Also, they were inconvenient to contact the staff of the cooperatives because they were in a small number.

As a whole, members of the cooperatives had a moderate level in almost all aspects of the cooperative managerial administration. Examples were 1) attending the cooperatives' yearly meeting; 2) attending the cooperatives group meeting; 3) voting; 4) planning; 5) auditing; 6) promoting public relations; 7) adding shares; 8) doing social and public activities; 9) determining rules and regulations; and 10) making decision and solving the cooperative problems.

Cooperatives' members had a moderate level on credit service business in all aspects. This covered 1) getting benefit from the provision of credit by the cooperatives; 2) determining rules and regulations on providing credit; 3) attending a meeting on credit service suggestions; n 4) giving suggestions on credit service; 5) planning the credit provision; and 6) having an amount of credit served by the cooperatives and the respondents had a high level of participation on benefit sharing in the cooperatives' credit business at 28.60% and had a low level of having an amount of credit served by the cooperative at 26.20%.

Cooperatives' members participated in almost all aspects of co-purchasing service business. This covered 1) the participation in having benefit on purchasing factors for production; 2) giving suggestions on finding production factors; 3) determining rules and regulations on purchasing production factors; 4) numbers of production factors of the cooperatives; 5) planning on purchasing product factors; and 6) attending a meeting on the suggestions of the service on purchasing of production factors. The respondents had a high level of participation in attending a meeting on the suggestions of the service on purchasing of production factors at 36.90% and had a low level of numbers of production factors of the cooperatives, determining rules and regulations on purchasing production factors, planning on purchasing product factors at 22.60, 22.60 and 22.00%.

Cooperatives' members participated in the service on yield collection business in a moderate level. This covered the participation in 1) attending a meeting on yield collection, an amount of yields using the cooperatives' service; 2) determining rules and regulations on yield collection; 3) talking benefit from the cooperatives production; 4) giving suggestion on yield collection for the cooperatives; and 5) planning on yield collection for the cooperatives. And the respondents had high level of attending a meeting on yield collection, an amount of yields using the cooperatives' service at 24.40% and had low level of planning on yield collection for the cooperative at 23.20%.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ ที่กรุณารับเป็นประธาน กรรมการที่ปรึกษา และได้ให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ อาจารย์บุญสม สุขจิตต์ กรรมการที่ปรึกษา รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา สิริพิชัย ผู้ล่งลับที่ได้กรุณาชี้แนะความรู้ทางวิชาการ และให้คำแนะนำถึงวิถีทางและข้อบกพร่อง ต่างๆ ให้เกิดความกระจ่างยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคุณอาจารย์ นักวิชาการผู้เป็นเจ้าของตำราที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ ที่ได้กรุณาแนะนำและให้ความช่วยเหลือในขณะที่ กำลังศึกษาและประกอบปัญหาพิเศษ ตลอดจนคณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี เหนือ สิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นกำลังในด้วยดีเสมอมา

สุดเขตร์ ชาดิพันธ์

ตุลาคม 2550

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	9
ความหมายของสหกรณ์	10
ความหมายของสหกรณ์การเกษตร	11
หลักสหกรณ์	14
การมีส่วนร่วมของประชาชน	16
ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	17
ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน	20
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน	21
เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม	23
สมมติฐานของการมีส่วนร่วม	24
งานสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	25
แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	29
การพึ่งตนเองของชุมชนชนบท	39
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการและการประกอบธุรกิจ	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
กรอบแนวคิดในการวิจัย	47
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	49
สถานที่ดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	43
การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือในการวิจัย	52
วิธีการรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	54
สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	54
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร	64
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร	70
การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ	70
การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ	74
การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต	77
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผลการวิจัย	83
ข้อเสนอแนะ	87
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	87
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	95
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	103

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
2	จำนวนสมาชิกสหกรณ์ในแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่เป้าหมาย	50
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน	51
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	57
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์	60
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์	60
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์	61
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์	62
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความสะดวกในการติดต่อสหกรณ์	62
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์	63
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	69
12	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	73
13	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	76
14	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด	79

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

48

บทที่ 1
บทนำ
(INTRODUCTION)

บ้านป่าเมี่ยง เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตอำเภอดอยสะเก็ด ตั้งอยู่ท่ามกลางทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตร โดยปลูกเมี่ยงเป็นอาชีพหลัก แต่มีปัญหาในด้านรายได้ของประชากรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ในปี 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาอาชีพของประชากรหมู่บ้านป่าเมี่ยง และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยได้มีหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง ชื่อโครงการหลวงป่าเมี่ยง โดยเริ่มต้นดำเนินงานในหมู่บ้านรวม 8 หมู่บ้าน ประมาณ 495 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่การเกษตร จำนวน 75,506.25 ไร่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้สนองพระราชดำริในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรชาวเขาหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง โดยการรวมกลุ่มของเกษตรกรและจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ชื่อว่าสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตั้งอยู่ที่เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 7 ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 และเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 291 ราย สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพื้นเมือง พื้นที่ดำเนินการอยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง มูลนิธิโครงการหลวง

เกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ทำการผลิตพืชผักเมืองหนาว การผลิตไม้ผลเมืองหนาว และการผลิตพืชบริโภคในครัวเรือน ซึ่งในด้านการตลาดผลผลิตพืชผักเมืองหนาวและไม้ผลเมืองหนาว เกษตรกรจะจำหน่ายให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง ในแต่ละปีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท และผลผลิตบางส่วนเกษตรกรขายเองโดยตรง มีมูลค่าหลายล้านบาท โดยเฉพาะผลผลิตกาแฟ แต่ธุรกิจของสหกรณ์ซึ่งจัดตั้งมาประมาณ 10 ปี ปัจจุบันมีทุนดำเนินงานเพียง 92,181.11 บาท ในปีบัญชีล่าสุดปี 2548 โดยสหกรณ์ทำธุรกิจเพื่อให้บริการแก่สมาชิก คือ ธุรกิจรวมซื้อ ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจสินเชื่อ โดยจะเห็นว่าปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่ากับโครงการหลวง ทั้งนี้อาจจะมีเหตุผลมาจากการจำกัดทางด้านเงินทุนของสหกรณ์หรือการให้ความร่วมมือของสมาชิก ตลอดจนการบริหารจัดการของสหกรณ์ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ปัญหาการวิจัย

(Research Problem)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. การให้บริการสินเชื่อ
2. การให้บริการธุรกิจรวมซื้อ
3. การบริหารจัดการ
4. การให้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต

ดังนั้นการศึกษถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด จึงมุ่งเน้นที่จะสืบค้นหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจและการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด อย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการประกอบการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนา การวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด อีกทั้งยังนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการหลวงแห่งอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้จึงต้องการทราบว่าในช่วงระยะเวลาที่สหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ให้บริการแก่สมาชิกที่ผ่านมานั้น สมาชิกของสหกรณ์มีส่วนร่วมกับสหกรณ์ในการดำเนินงานต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานใดหรือตัวของสหกรณ์เองทำการประเมินการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยจะวัดผลจากปริมาณการดำเนินธุรกิจซึ่งวัดกันในด้านเงินด้านเดียว จะทำให้ไม่ทราบเลยว่ามีจำนวนสมาชิกมาใช้บริการมากน้อยเพียงใด ตลอดจนนโยบายการบริหารงานของทางภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมภาคระดับประชาชนมากขึ้น การศึกษาเรื่องดังกล่าวจึงสอดคล้องกับเหตุการณ์และสถานการณ์ปัจจุบันของบ้านเมืองที่ต้องการให้ทุกๆฝ่ายหันมาทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วมของคนในองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Research)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด โดยมุ่งหาคำตอบในประเด็น ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว คาดว่าเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลและหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของสมาชิกต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานสหกรณ์ พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิก
2. เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในพื้นที่บ้านปางดง บ้านน้ำโค้ง บ้านกำแพงหิน บ้านแม่ตอน บ้านดง และบ้านปางไฮ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในพื้นที่บ้านปางดง บ้านน้ำโค้ง บ้านกำแพงหิน บ้านแม่ตอน บ้านดง และบ้านปางไฮ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 168 ราย โดยเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมดจาก 291 ราย
3. ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการดำเนินธุรกิจและการบริหารจัดการสหกรณ์

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ใน 2 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ ประกอบด้วย การร่วมประชุม การออกเสียงในที่ประชุม การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การวางแผนในการแก้ไขปัญหา การตรวจสอบการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่งานสหกรณ์ การระดมหุ้นเพิ่ม 2) ด้านการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ประกอบด้วย การใช้บริการสินเชื่อ การใช้บริการซื้อสินค้า การรวบรวมผลผลิต

สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

สมาชิก หมายถึง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ บ้านปางดง บ้านน้ำโค้ง บ้านกำแพงหิน บ้านแม่ตอน บ้านดง และบ้านปางไฮ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

งานสหกรณ์ในประเทศไทย เกิดจากการที่รัฐได้คิดหาวิธีช่วยเหลือชาวนาในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งชาวนาในสมัยนั้นต้องปรับตัวตามระบบเศรษฐกิจจากแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองในแบบเดิมมาสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ทั้งยังไม่มีทุนของตนเอง รัฐจึงคิดหาวิธีการช่วยเหลือ โดยได้จัดหาเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำมาให้กู้และเพื่อให้มีการดูแลเงินกู้และสามารถเรียกเก็บเงินกู้ได้ จึงได้เลือกวิธีการสหกรณ์มาใช้เพื่อให้มีการดูแลควบคุมกันเองในหมู่สมาชิก โดยได้เริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2457

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงศึกษาและนำการสหกรณ์ เข้ามาใช้กับราษฎรประเทศไทย เป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2459 ที่อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เป็นองค์กรของชุมชน เพื่อดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎร ได้นำระบบสหกรณ์มาช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้มีความอยู่ดี กินดี มีสันติสุขตามอุดมการณ์สหกรณ์ โดยใช้วิธีการจัดระบบความเป็นอยู่ของราษฎรและมีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จากธุรกิจ สหกรณ์ ซึ่งเริ่มด้วยธุรกิจสินเชื่อ ก็เพิ่มธุรกิจด้านต่าง ๆ เพื่อบริการสมาชิกให้กว้างขวางขึ้น ตามลำดับ เช่น ธุรกิจรวมซื้อ ธุรกิจรวมขาย ธุรกิจแปรรูป เป็นต้น และแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ มีเครือข่าย หรือที่เรียกว่า ขบวนการสหกรณ์ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศนับได้ว่าขบวนการสหกรณ์เป็นขบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมที่ใหญ่ ขบวนการหนึ่งในโลก

ในขณะที่งานโครงการหลวงได้เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2512 โดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานเป้าหมายไว้เพื่อช่วยชาวไทยภูเขาเพื่อนุชชธรรม ช่วยให้ชาวไทยภูเขาลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้และต้นน้ำลำธาร กำจัดการปลูกฝิ่น รักษาดิน และใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง และผลิตพืชเพื่อเพิ่มประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากงานวิจัย เพื่อนำผลงานวิจัยที่ประสบผลสำเร็จไปส่งเสริมและให้บริการด้านการอารักขาพืช เมื่อมีผลผลิตมากขึ้นและได้ช่วยเหลือในการจัดหาตลาด จึงได้จัดตั้งงานด้านการตลาด คือ บรรจุก การใช้ห้องเย็น เก็บรักษาผลผลิต เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา

ตลอดจนการใช้รื้อห้องเย็นในการขนส่งการผลิตและเพิ่มงานแปรรูปผลผลิต โดยให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ผลิต ประกอบกับได้ทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับงานด้านสหกรณ์ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่กลุ่มชาวไร่ศูนย์พัฒนาไทย – อิสราเอล เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 เกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังว่า

“...ขอให้ทุกคนได้ระลึกถึงว่า การที่มารวมกลุ่มจะเป็นกลุ่มเกษตรกรหรือประมงหรือชลประทาน ในรูปสหกรณ์ ในรูปกลุ่ม ในรูปใดก็ตามนั้น จะต้องมียุทธประสงค์แล้วก็ยุทธประสงค์ของแต่ละคน ต้องแบ่งดูว่ามีส่วนอย่างไรในชีวิตของเกษตรกรหรือของคนทุกคน เราต้องแบ่งเป็นสามส่วน คือ ความเป็นอยู่ประจำวันให้มีอาหารกิน มีเสื้อผ้า แล้วก็มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค คือ หมายความว่าจุดปัจจัยที่ทุกคนต้องมี...” (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549)

และพระราชดำรัสที่พระราชทานแนวนโยบายด้านความรู้จากผลการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนให้แก่สมาชิกสหกรณ์ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ว่า

“...แต่โดยที่สภาพของภูมิประเทศ และโครงสร้างของความเป็นอยู่ที่มีอยู่ตามประเพณีแต่ละแห่ง อาจจะแตกต่างกันบ้าง ความสำคัญก็มี ที่ต้องนำความรู้วิชาการต่าง ๆ นั้น มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานที่ที่อยู่ แต่ละคนได้อยู่ในที่ของตนมาแต่ปู่ย่าตายาย ก็รู้จักที่ของตัวดี เมื่อประชุมกันจากที่ต่าง ๆ ก็สามารถที่จะเปรียบเทียบแลกเปลี่ยนความคิดและเล่าให้ฟังว่าที่ของตัวมีอย่างนั้น ๆ และแก้ปัญหามาแต่โบราณอย่างไร ก็อาจจะเกิดความรู้ หรือความคิดพิเศษขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะดัดแปลงความรู้ที่ได้มาตามประเพณี เพื่อให้มีความสามารถ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันนี้ถึงมีประโยชน์ แต่ต้องไม่ลืมว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพในท้องถิ่น...” (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549)

ซึ่งพระราชดำริที่ได้พระราชทานในพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสแก่กลุ่มเกษตรกร ผู้แทนสถาบันเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์ในวาระต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เกี่ยวกับ วิธีการดำเนินงานสหกรณ์ด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การรวมกลุ่ม เพิ่มเติมความรู้ทั้งในด้านอาชีพและการจัดการ การสร้างคุณธรรมทางจิตใจเพื่อสร้างพลังของกลุ่มให้เข้มแข็ง การหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมาให้สมาชิกกู้ยืม จะเห็นว่าทรงให้ความสำคัญต่อคุณธรรมและจริยธรรมของสมาชิกเท่า ๆ กับ ผลสำเร็จทางเศรษฐกิจที่ได้รับ ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปแต่ยั่งยืน

สำหรับงานโครงการหลวง เมื่อได้ดำเนินงานมาระยะเวลาหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โครงการหลวงเปลี่ยนสถานภาพ

เป็นมูลนิธิโครงการหลวง ในปี พ.ศ. 2535 เพื่อจะได้เป็นองค์กรนิติบุคคล มีกฎหมายรองรับ มีสถานะเป็นองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ถาวร มีระบบงานรองรับที่แน่นอน มีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถร่วมมือกับส่วนราชการและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ดำเนินงานด้วยความมั่นคงเป็นปึกแผ่นสืบไป โดยทรงเป็นประธานกิตติมศักดิ์ และพระราชทานทรัพย์สิ้นเริ่มแรกของมูลนิธิเป็นเงินสดห้าแสนบาท จดทะเบียนเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2535 รัฐบาลเห็นความสำคัญที่จะร่วมมือกับมูลนิธิฯ ในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา นำผลงานของโครงการไปขยายผลการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์กว้างขวาง จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 เรื่องการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการหลวง โดยให้มี “คณะกรรมการอำนวยการและประสานงานมูลนิธิโครงการหลวง” ทำหน้าที่อำนวยการและประสานงานระหว่างส่วนราชการกับมูลนิธิโครงการหลวง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน องคมนตรี ผู้อำนวยการโครงการหลวง ราชเลขาธิการ ปลัดกระทรวง ปลัดทบวงที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานระดับกองขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับมูลนิธิโครงการหลวง คือ กองพัฒนาเกษตรที่สูง

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เล็งเห็นความสำคัญของงานโครงการหลวง เพื่อสนองพระราชดำริในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวไทยภูเขาให้ดีขึ้น โดยวิธีการสหกรณ์ จึงได้เข้าร่วมงานกับมูลนิธิโครงการหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยได้จัดทำเป็นโครงการส่งเสริมสหกรณ์แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวง และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์และดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ตามความต้องการของสมาชิก ปัจจุบันงานโครงการหลวงได้ดำเนินการในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา และลำพูน มีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 36 แห่ง และโครงการขยายผลในพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ น่าน และกำแพงเพชร ซึ่งดูแลพื้นที่ 358 หมู่บ้าน 26,223 ครัวเรือน ประชากร 134,399 คน ซึ่งครอบคลุมประชากรทั้งชาวไทยและชาวไทยภูเขา 14 เผ่า กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์แล้วจำนวน 28 สหกรณ์ ในพื้นที่ 6 จังหวัด ดังกล่าวเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งใหม่ ประเภทสหกรณ์การเกษตร จำนวน 25 สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ก่อนแล้ว และขอเปลี่ยนประเภทจากสหกรณ์บริการเป็นสหกรณ์การเกษตร จำนวน 3 สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ 18 สหกรณ์ จังหวัดเชียงราย 4 สหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3 สหกรณ์ จังหวัดพะเยา 1 สหกรณ์ จังหวัดลำพูน 1 สหกรณ์ และจังหวัดน่าน 1 สหกรณ์

สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540–2544) ซึ่งงานสหกรณ์ได้รับการจัดให้อยู่ในแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยการรวมกลุ่มทำกิจกรรม และกิจกรรมการพึ่งตนเอง การจัดทำร่างแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545–2549) มีงานสหกรณ์เกี่ยวข้องอยู่ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ในการส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของกลุ่ม และสถาบันเกษตรกรให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและการตลาดให้มากขึ้น การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมด้านการออมทรัพย์ของชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งพึ่งตนเองด้านสินเชื่อและสนับสนุนบทบาทของเกษตรกรและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกด้าน

ปัจจุบันสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร มีจำนวน 18 สหกรณ์ ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 16 แห่ง เป็น สหกรณ์ที่ขอเปลี่ยนประเภทจากสหกรณ์บริการเป็นสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 สหกรณ์ และเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรที่จัดตั้งขึ้น จำนวน 17 สหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ส่วนใหญ่ได้จัดตั้งขึ้นตาม โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่พัฒนาเกษตรที่สูง ตามนโยบายของรัฐที่ให้พิจารณาจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น เพื่อใช้หลักการและวิธีการสหกรณ์ในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ ขณะนี้ยังเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก สมาชิก สหกรณ์ยังไม่เข้าใจหลักการวิธีการสหกรณ์เท่าที่ควร คณะกรรมการดำเนินการยังขาดประสบการณ์ในการบริหารงานสหกรณ์ การจัดทำเอกสารต่าง ๆ และการจัดทำบัญชีสหกรณ์ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้เพียงพอที่จะจัดจ้างพนักงาน และยังไม่มีสำนักงานเป็นของสหกรณ์เอง การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นธุรกิจสินเชื่อที่ให้สมาชิกกู้ยืมเงิน ไปจัดหาปัจจัยการผลิต การลงทุนในกิจกรรมอาชีพเกษตร และธุรกิจรวมขายยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากส่วนมากผลผลิตที่มีคุณภาพสูงจะจัดส่งให้ฝ่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวง หรือบางแห่งเกษตรกรจัดการด้านการตลาดเองบางแห่ง พ่อค้าขึ้นไปรับซื้อในพื้นที่ประกอบกับสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงส่วนใหญ่ยังมีทุน ดำเนินงานจำกัด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทบทวนผลการดำเนินงาน และการดำเนินธุรกิจของ สหกรณ์ที่ผ่านมา ความคิดเห็นของสมาชิก ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อพิจารณาบทบาท หรือทิศทางของสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด” เพื่ออธิบายว่ามีแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
2. ความหมายของสหกรณ์
3. ความหมายของสหกรณ์การเกษตร
4. หลักสหกรณ์
5. การมีส่วนร่วมของประชาชน
6. งานสหกรณ์ในพื้นที่โครงการหลวง
7. แผนแม่บท ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์
8. การพึ่งตนเองของชุมชนชนบท
9. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการและการประกอบธุรกิจ

ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ที่ 17 สำนักงาน สหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2547 โดยมีข้อมูลดังนี้

สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 3/3 หมู่ 7 ต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ จดทะเบียนสหกรณ์เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2539 ประเภทสหกรณ์ การเกษตร เลขทะเบียน ก.021939 มีจำนวนสมาชิก 291 ราย มีจำนวนหุ้นทั้งสิ้น 109,894 บาท แบ่ง ออกเป็น 6 กลุ่ม มีคณะกรรมการดำเนินการจำนวน 9 คน โดยมีนายเกษม ใจอาราม เป็น ประธานกรรมการ ผลการดำเนินงานตามงบดุล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2548 มีสินทรัพย์ 92,181.08 บาท มีหนี้สิน 2,380 บาท ทุนของสหกรณ์ 89,351.11 บาท สหกรณ์ขาดทุนสุทธิ 29,530.08 บาท เนื่องจากสหกรณ์มีรายได้จากการดำเนินงาน 41,035.91 บาท มีค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน 70,565.08 บาท จึงทำให้สหกรณ์ขาดทุนการดำเนินงานในรอบปีบัญชี 31 มีนาคม 2548 สหกรณ์มี แหล่งเงินทุนจากภายในคือ ทุนเรือนหุ้น ทุนจากภายนอก คือ เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ เงินกองทุน ช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดหาปุ๋ย เงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

สมาชิกเป็นชาวไทยพื้นเมือง ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิก้า และได้รับการสนับสนุนการปลูกกาแฟจากมูลนิธิโครงการ

หลวงป่าเมี่ยงตั้งแต่ปี 2524 จึงทำให้ปัจจุบันมีปริมาณผลผลิตกาแฟเป็นจำนวนมาก ซึ่งในพื้นที่บ้านป่าเมี่ยงได้ส่งผลผลิตให้กับโครงการหลวงเป็นจำนวนมากที่สุด และสหกรณ์ได้ให้บริการแก่สมาชิก เช่น การให้เงินกู้ การจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร การรวบรวมผลผลิต

ความหมายของสหกรณ์

ประพันธ์ เสวตนันท์ (2540: 3) กล่าวว่า คำจำกัดความของสหกรณ์นั้นอาจแตกต่างกันไปได้หลายอย่าง แล้วแต่เราจะเน้นลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นพิเศษ นักสหกรณ์บางคนเป็นลักษณะบางอย่าง ซึ่งตนเห็นว่ามีค่าสำคัญควรยกขึ้นมาไว้ให้เห็นชัดเจน บางคนเน้นลักษณะทางธุรกิจการรวมทุน หรือเน้นการร่วมรับผิดชอบระหว่างกัน ฉะนั้นเมื่อเน้นในลักษณะใดก็มีการใช้ถ้อยคำลักษณะนั้นปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด แต่จะใช้คำจำกัดความอย่างไรก็ตาม จะต้องบรรจุเนื้อหาสาระสำคัญของความเป็นสหกรณ์ อันได้แก่ การรวมตัวกันของประชาชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้น

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 สหกรณ์ หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

Alexander Fraser Laaidlaw (1977) อ้างใน บุญมี จันทรวงศ์ (2543: 24) ได้ศึกษาเน้นถึงธรรมชาติและลักษณะสำคัญขององค์กรสหกรณ์ในฐานะที่เป็นวิสาหกิจธุรกิจ จึงให้คำนิยามว่า “สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจซึ่งส่วนประกอบการเป็นเจ้าของ การควบคุม และการใช้ รวมอยู่ในประชาชนกลุ่มเดียวกัน คือ สมาชิก”

สำนักงานแรงงานนานาชาติ (International Labor Office: ILO) (1966) อ้างใน บุญมี จันทรวงศ์ (2543: 25) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “สหกรณ์เป็นสมาคมของบุคคลที่รวมกันเข้าด้วยความสมัครใจเพื่อบรรลุจุดหมายร่วมกัน โดยก่อตั้งองค์การธุรกิจที่ควบคุมแบบประชาธิปไตย ร่วมกันออกทุนที่ต้องการอย่างเที่ยงธรรม และยอมรับการมีส่วนร่วมอย่างยุติธรรม ในการเสี่ยงภัย และผลประโยชน์ของการดำเนินงานที่สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง”

บุญมี จันทรวงศ์ (2543: 26) ได้สรุปจากการศึกษาระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยว่า “สหกรณ์ หมายถึง องค์กรที่ประชาชนมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนิน

กิจการทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของมวลสมาชิก โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร และในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ต้องยึดหลักการประชาธิปไตย คือ สหกรณ์เป็นของสมาชิก และควบคุมโดยสมาชิก และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก และมีการจดทะเบียนตามกฎหมาย”

ความหมายของสหกรณ์การเกษตร

แนวความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรนั้น วิเชียร อินทชาติ (2516) อ้างใน บดี ปุຍຍานันท์ (2542: 7) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่ชาวไร่ชาวนา รวมกันจัดตั้งขึ้น โดยสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกร สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นต้องประกอบไปด้วยธุรกิจหลาย อย่าง เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของ สมาชิกให้ดีขึ้น อำนาจ ชีระวนิช (2527) อ้างใน ชลธิชา ชุ่มกิ่ง (2540: 11) ได้กล่าวถึงสหกรณ์ การเกษตร คือ สหกรณ์รูปต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บริการ ในขณะที่ อุดม เชยกิจวงศ์ และนคร จิโรจน์พันธุ์ (2525: 78) สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่มีเกษตรกรเป็น สมาชิก ดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตร คือ บริการด้านสินเชื่อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร การตลาด การแปรรูป การปรับปรุงที่ดิน และการส่งเสริมการเกษตร

1. วัตถุประสงค์เฉพาะหน้า เป็นจุดหมายที่สหกรณ์ต้องทำในเวลาใด ๆ คือ การช่วย สมาชิกให้ได้ผลประโยชน์ทางการเงินตามวิธีการของสหกรณ์ ซึ่งใช้วิธีให้บริการแก่สมาชิกโดยไม่ทำการค้าเพื่อแสวงหากำไรดังเช่นธุรกิจเอกชน

2. วัตถุประสงค์สุดท้ายที่ต้องการ คือ ยกกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้น (ดารณี เชนฮอลล์, 2532: 3)

พันธุม ดิษยมลล และคณะ (2517: 43) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรเป็นนิติบุคคล ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ และได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ

1. จัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม
2. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมทรัพย์
3. ช่วยเหลือสมาชิกในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนสิ่งของอื่น ๆ
4. ช่วยเหลือสมาชิกในการจำหน่ายผลิตผลของสมาชิกให้ได้ราคาดี
5. ส่งเสริมเผยแพร่วิชาการเกษตรแผนใหม่แก่สมาชิก

ถวิล เลิศประเสริฐ (2523: 259-260) รายงานว่า บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกที่ขบวนการสหกรณ์ดำเนินการ มีขอบเขตสำหรับรูปแบบของวิสาหกิจสหกรณ์หลายประเภท และบทบาทอันสำคัญของสหกรณ์มี อยู่ 2 ประเภท คือ 1) สหกรณ์สามารถรักษาเสถียรภาพ และตรึงราคาสินค้าและบริการ และช่วยลด ระดับสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาด ในขณะที่เดียวกันจะช่วยยกระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรให้ สูงขึ้น เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกรและ 2) การแก้ปัญหาความเลื่อมล้ำของรายได้และ การกระจายรายได้สู่ประชาชนอย่างเที่ยงธรรม สหกรณ์การเกษตรจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย โดยผ่านธุรกิจ ดังนี้

1. ธุรกิจเครดิต (สินเชื่อ) ถือเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ เป็นการดำเนินธุรกิจที่ สอดคล้องกับธุรกิจการซื้อ สหกรณ์จะจ่ายเงินกู้แก่สมาชิกทั้งในรูปเงินสด และในรูปวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช สำหรับจำนวนเงินกู้ขึ้นขึ้นอยู่กับความจำเป็น และความต้องการของ สมาชิกแต่ละคน (เงินกู้มี 2 ประเภท คือ เงินกู้ระยะสั้น และเงินกู้ระยะปานกลาง)
2. ธุรกิจออมทรัพย์ (การรับฝากเงิน) เพื่อเป็นการส่งเสริมการประหยัด และการ ออมทรัพย์ เป็นการจัดหาทุนวิธีหนึ่ง
3. ธุรกิจซื้อหรือธุรกิจรวมซื้อ โดยการจัดหาสินค้าที่จำเป็นทางการเกษตร มา จำหน่ายสมาชิก เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช อุปกรณ์การเกษตรอื่น ๆ เป็นต้น โดยจำหน่ายทั้งในรูป เงินสด และเงินเชื่อ ในรูปสินเชื่อทางการเกษตร และยังให้บริการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคมา จำหน่ายให้สมาชิกด้วย
4. ธุรกิจขาย หรือธุรกิจรวมขาย โดยการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของ สมาชิก จัดหาตลาด จำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม
5. การให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมอาชีพ ในการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการและพนักงานสหกรณ์ ตลอดจนแนะนำส่งเสริมการประกอบอาชีพของ สมาชิก ทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจได้ครบวงจร และ ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับมวลสมาชิกว่ามีความเข้าใจในวิธีการและหลักการสหกรณ์ เพียงใด พร้อมทั้งการให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 45) สหกรณ์การเกษตร คือ องค์การที่ประกอบอาชีพ ทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความ

เดือนร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก โดยมี วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร คือ

1. ให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร
2. จัดหาวัสดุการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นจำหน่าย
3. จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของสมาชิก
4. รับฝากเงิน
5. จัดบริการและบำรุงที่ดิน
6. ส่งเสริมความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่
7. ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์

ประพันธ์ เสวตนันท์ (2540: 308-310) กล่าวว่า สหกรณ์ที่ได้พัฒนาแล้วจะเป็นพลังทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้นำทางสหกรณ์จะต้องพยายามสร้างความเป็นปึกแผ่นให้ได้มากที่สุด ในหมู่สมาชิก เพื่อเป็นพลังทางเศรษฐกิจในการสร้างอำนาจต่อรอง ได้สรุปบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้นำในสหกรณ์ที่มั่นคงแล้วดังนี้

1. จัดให้มีแผนพัฒนาสหกรณ์
2. ปกป้องสหกรณ์จากศัตรูของขบวนการ
3. การให้การศึกษอบรมแก่สมาชิก
4. การทำวิจัยเพื่อส่งเสริมงานสหกรณ์
5. ขจัดอิทธิพลของพนักงานส่งเสริมสหกรณ์
6. สร้างความเป็นปึกแผ่นแก่สหกรณ์

และประพันธ์ เสวตนันท์ (2540: 106) ยังมีข้อคิดเห็นว่า ถ้าพิจารณาว่าสหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของกลไกการพัฒนาชุมชน การเข้าควบคุมองค์การสหกรณ์มากเกินไป อาจมีส่วนทำลายขบวนการสหกรณ์โดยทางอ้อม เพราะความรู้สึกร่วมกันของชุมชน เพื่อให้เกิดพลังในการพัฒนาองค์การสหกรณ์อาจจะเกิดขึ้นได้ยาก สิ่งที่น่ากลัวสหกรณ์จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับขบวนการสหกรณ์ตามแนวคิดของการพัฒนาชุมชน คือ การพึ่งตนเอง และทำให้เกิดประชาธิปไตยจากเบื้องล่างการพัฒนาของสหกรณ์ควรเกิดขึ้นตามความพร้อมของประชาชน

หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ทั่วไปที่ใช้เป็นหลักสากลกับสหกรณ์ทุกประเภท คือ (อุดมเชยกิจวงศ์ และนคร จิโรจน์พันธ์, 2525: 4-7)

1. การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ เป็นการรับสมาชิกโดยไม่จำกัดและไม่กีดกันสมาชิก ดังนั้นโดยวิธีการสหกรณ์แล้ว บุคคลที่มีความเลื่อมใสในวิธีการสหกรณ์และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกแล้วสามารถที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ได้แต่สหกรณ์จำเป็นจะต้องกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ไว้ในข้อบังคับสหกรณ์แต่ละประเภท ผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิก สหกรณ์ จะต้องมีความสมบัติถูกต้องตามข้อบังคับที่สหกรณ์กำหนด เพราะคุณสมบัติของสมาชิกเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากการดำเนินงานของสหกรณ์นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและร่วมใจกันอย่างจริงจัง ถ้าหากสมาชิกมีผลประโยชน์ที่แตกต่างหรือขัดแย้งกันแล้ว ความสามัคคีย่อมไม่เกิดขึ้นและคงดำเนินการไปไม่ได้

2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตยและการดำเนินการเป็นอิสระ วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ในข้อนี้ก็คือ สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันหมด คือมีสิทธิออกเสียงในการลงมติของสหกรณ์คนหนึ่งเสียงเท่ากัน ไม่ว่าผู้นั้นจะถือหุ้นในสหกรณ์มากน้อยเท่าใดก็ตาม การบริหารงานในสหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย คือยึดถือเอามติส่วนใหญ่เป็นหลัก อำนาจสูงสุดในการบริหารงานในสหกรณ์มาจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกทั้งหมด ที่ประชุมใหญ่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายของสหกรณ์ และเลือกสมาชิกสหกรณ์ส่วนหนึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ดำเนินงานไปตามนโยบายที่ที่ประชุมใหญ่กำหนด นอกจากนี้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปในรูปอิสระ คือสหกรณ์เป็นของสมาชิกดำเนินงานโดยสมาชิก เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก

3. การจำกัดอัตราเงินปันผลตามหุ้น ก็เพราะสหกรณ์ตั้งขึ้นมาโดยยึดมั่นอุดมการณ์ ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นเงินที่สมาชิกลำเอามาถือหุ้นในสหกรณ์จึงถือว่าเป็นการลงทุนร่วมกัน มิได้หวังผลกำไรจากการลงทุน สหกรณ์จะเปิดโอกาสให้สมาชิกถือหุ้นโดยไม่จำกัดจำนวน แต่การถือหุ้นต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอิทธิพลในการดำเนินงานของสหกรณ์

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการชักจูงให้สมาชิกลำเอามาถือหุ้นในสหกรณ์มากยิ่งขึ้น สหกรณ์ก็อาจพิจารณาจ่ายเงินปันผลตามหุ้นที่สมาชิกถือก็ได้ เมื่อสหกรณ์มีผลกำไร

4. การจัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและด้วยความเป็นธรรมในหมู่สมาชิก โดยที่สหกรณ์นั้นตั้งขึ้นเพื่อบ่มขวัญที่จะร่วมมือกันในการช่วยเหลือ

ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ มิได้มุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไร แต่เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่สมาชิกนั้น สหกรณ์จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีค่าใช้จ่าย และเพื่อความเป็นธรรมสมาชิกผู้ที่ใช้บริการของสหกรณ์ก็ควรจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์จำเป็นต้องจ่ายไปก่อน และเมื่อสิ้นปีบัญชีสหกรณ์ปิดบัญชีแล้ว ถ้าหากว่ามีส่วนเกิน ซึ่งในด้านธุรกิจเรียกว่า “กำไร” นั้น ในด้านการดำเนินงานของสหกรณ์แล้ว ถือว่าเป็นส่วนที่สมาชิกจ่ายให้แก่สหกรณ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์จ่ายไปในการบริการ ดังนั้นโดยความเป็นธรรมก็ควรจะคืนให้แก่สมาชิกผู้ที่ย่ำไว้ ฉะนั้นในการจัดสรรรายได้สุทธิของสหกรณ์จึงมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมโดยจ่ายคืนไปให้กับสมาชิกผู้ที่ย่ำค่าบริการกับสหกรณ์ซึ่งเรียกว่า “เงินเฉลี่ยคืน”

อย่างไรก็ดี หากสหกรณ์จัดสรรเงินส่วนเกินคืนให้แก่สหกรณ์หมด ก็จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ในการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น สหกรณ์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มหลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักการประหยัด และออมไว้กับสหกรณ์อันจะเป็นการส่งเสริมนิสัยการประหยัดของสมาชิกและการออมร่วมกัน

5. การส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ เนื่องจากการรวมตัวเพื่อให้เกิดกำลังได้ต้องมีระเบียบวินัย ดังนั้นสมาชิกของสหกรณ์จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ และการที่จะให้ขบวนการเข้มแข็ง สหกรณ์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่มีอุดมการณ์อย่างเดียวกันรวมกันให้มากขึ้น แต่การที่จะให้บุคคลทั่วไปศรัทธาและสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้แจงให้เขาเข้าใจและยอมรับว่าวิธีการสหกรณ์จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าครองชีพของเขาได้ ดังนั้นสหกรณ์จะต้องส่งเสริมในการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ หลักวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ และประชาธิปไตยแก่สมาชิก กรรมการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง โดยที่สหกรณ์ทั้งหลายต่างก็ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ฉะนั้นเมื่อสหกรณ์มีปัญหาหรืออุปสรรค สหกรณ์อื่น ๆ ก็ควรที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้วิธีการสหกรณ์สามารถดำเนินงานไปได้วัตถุประสงค์ การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์นั้นสามารถทำได้ทุกด้าน เช่น ในด้านการทำธุรกิจ ข่าวดสาร การให้การศึกษาและในด้านเงินทุน เป็นต้น ซึ่งถ้าสหกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไปในโลกนี้ สามารถให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจังแล้ว สหกรณ์ทุกสหกรณ์ก็คงสามารถช่วยเหลือสมาชิกให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้สังคมทั่วไปมีความกินดีอยู่ดี และสันติสุขตามเป้าหมายที่สหกรณ์ตั้งไว้

7. สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้นตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ เป็นการเอื้อเฟื้อต่อสังคมที่มวลสมาชิกจะให้ต่อมวลชน ทำให้คนใน

ชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของสหกรณ์ จะมีผลทำให้ผู้คนเหล่านั้นเข้ามาร่วมในขบวนการสหกรณ์มากขึ้น ทำให้สหกรณ์ได้เจริญก้าวหน้า แข็งแรง มั่นคง ต่อไปในอนาคต

การมีส่วนร่วมของประชาชน

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2549: online) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึงการที่ประชาชนซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล กลุ่ม และองค์กร มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการป่าและทรัพยากร อาทิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และชี้ประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดการ การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหาอุปสรรค การทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กรหลายประเภท เพื่อให้เกิดความสมานไมตรีจึงต้องการองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้ร่วมงานทุกฝ่าย ต้องมีอุดมการณ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

สำหรับระดับในการเข้าร่วม ในทางวิชาการสามารถแบ่งแยกการมีส่วนร่วมได้หลายระดับตามความหนักเบาของการเกี่ยวข้อง อาทิ

1. แบบการจัดการคนให้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชน ไม่ได้เลือกตั้งและไม่มีอำนาจอะไร
2. แบบตอบสนองหรือค่อยเป็นค่อยไป ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบอกว่าจะต้องทำอะไรไม่มีการสะท้อนความเห็นของประชาชน
3. แบบขอคำปรึกษาหารือ ปรึกษาหรือตอบคำถามชี้แจงรายละเอียดสิ่งที่จะต้องร่วม องค์กรภายนอกเป็นผู้ระบุปัญหาและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และควบคุมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
4. แบบร่วมตามหน้าที่ หรือภารกิจ ที่กำหนดให้ใช้วิธีการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โครงการประชาชนอาจมีส่วนร่วม โดยรวมเป็นกลุ่มเพื่อช่วยศึกษาวิเคราะห์ปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้วประชาชนอาจเข้าร่วมอย่างแข็งขัน ร่วมตัดสินใจ แต่คำตอบหลักสุดท้ายมักกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยหน่วยงานภายนอก
5. แบบแข่งขันร่วมในการวิเคราะห์และพัฒนาแผนปฏิบัติการและศักยภาพของกลุ่มองค์กรท้องถิ่น โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายจากหลายสาขา

6. แบบสมัครใจทำเอง ประชาชนเป็นผู้คิดริเริ่มอย่างอิสระ ประชาชนอาจติดต่อประสานหน่วยงานภายนอกมาช่วยแนะนำโดยยังสามารถควบคุมการจัดการและใช้ทรัพยากรได้

ซึ่งทั้ง 6 ระดับมีตั้งแต่ระดับต้น (ระดับ 1) ที่เข้าไปเตรียมการหรือจัดการอย่างเข้มเพื่อกระตุ้นให้คนเข้ามามีส่วนร่วมจนถึงระดับสุดยอด (ระดับ 6) คือแบบสมัครใจ ประชาชนรับรู้ตระหนักและเคลื่อนไหวผลักดันให้ร่วมงานกันเองโดยปราศจากการจัดตั้งใดๆ

นอกจากนี้ พัทธี สิริโรต (2546: 2-4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช้การทำครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้งหากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนถือว่าเป็นการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลัก

ซึ่งสอดคล้องกับ ฅรงค์ ณ เชียงใหม่ (2545: 1-7) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเริ่มตั้งแต่ การรับรู้ รับทราบนโยบายและแผนงาน รับทราบปัญหาของตนเอง ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหของตนเอง ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ โดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอน หรือ 4 ร่วม ได้แก่

1. ร่วมรับรู้ ได้แก่ รับรู้ รับทราบปัญหาของตนเองนโยบายและแผนงาน ฯลฯ เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม ประชาชนและชุมชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญ (people and community right to know) การรับรู้ รับทราบเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่สำคัญต่อการเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับจักต้องชี้แจงโดยละเอียดทั้งข้อดีและข้อเสียของโครงการนโยบายหรือแผนงานนั้น

2. ร่วมคิด ได้แก่ ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ (decision-making) เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

2.1 การมีส่วนร่วมขั้นต้น (initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง วิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

2.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปฏิบัติการ (operation decision) เป็นการสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่อาสาสมัคร ผู้ประสานงานหรือกลุ่มที่รวมกันตามประเพณี

3. ร่วมทำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ และผลงานที่ปรากฏคือ

3.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสละแรงกาย การสละเงิน ร่วมลงทุน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ

3.2 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (programmer enlistment activities) หากเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติงานในโครงการ การมีส่วนร่วมจะต่างไปจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับนั้น ผลประโยชน์ (benefits) จะไม่ใช่สิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการร่วมด้วยความเต็มใจจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากเกิดการมีส่วนร่วม

3.3 การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล (monitoring and evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ เพราะหากการติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ดำเนินการโดยบุคคลภายนอกประชาชนย่อมไม่ทราบถึงผลงานของตนว่าดีหรือมีประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก

4. ร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ในโครงการ หรือ กิจกรรมแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (material benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ ทรัพย์สิน เป็นต้น

4.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (social benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย สังคม จิตใจ และจิตวิญญาณ การเกิดระบบน้ำประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย ชุมชนมีอำนาจต่อรองมากขึ้น

4.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (personal benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (political power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (sense of efficacy) เป็นต้น

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ณรงค์ ฅ เชียงใหม่ (2545: 1-7) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายระดับ มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของชุมชน โครงสร้างการดำเนินงานของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ความศรัทธาของประชาชนต่อคนรัฐ ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งได้ 5 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ (people participate in the benefits of the programs) ในกรณีการรับผลประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องตอบแทนเป็นเงินสดเท่านั้น แต่หมายความว่าสมาชิกในชุมชนเป็นผู้จัดให้ ซึ่งเป็นระดับเบื้องต้นที่สุด เป็นการมีส่วนร่วมแบบรับผลประโยชน์ (passive) โดยที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมใด เช่น ประชาชนรับบริการด้านการรักษาพยาบาล การรับภูมิคุ้มกันโรค การบริการอื่น ๆ

ระดับที่ 2 ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นบางส่วน (people participate in program pactivities) เป็นการมีส่วนร่วมเพิ่มเติมจากระดับที่ 1 โดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมด้านแรงงาน เงิน และอื่น ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม (active) แต่ชุมชนก็ยังไม่ได้ร่วมงานอย่างแท้จริง

ระดับที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ (people participate in implementation programs) ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการยังถูกกำหนดโดยผู้ทำนโยบายหรือแผนงาน

ระดับที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับและประเมินผล (people participate in monitoring and evaluation programs) เป็นการมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด แต่ประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ

ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (people participate in planning programs) เป็นระดับสุดยอดของการมีส่วนร่วมสมาชิกของชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ และกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งหมด โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน อันจะมีผลทำให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน

ในขณะที่ Amstein (1971) อ้างใน ณรงค์ ฅ เชียงใหม่ (2545: 4) ได้กล่าวถึงเรื่องระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 8 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับที่ 8 ประชาชนควบคุมเองทั้งหมด (citizen control)	
ระดับที่ 7 ประชาชนมีส่วนควบคุมบางส่วน (delegated power)	อำนาจอยู่ที่ประชาชน
ระดับที่ 6 ประชาชนมีรัฐมีส่วนเท่า ๆ กัน (partnership)	
ระดับที่ 5 ประชาชนเข้าร่วมบางส่วน (placation)	
ระดับที่ 4 ประชาชนได้รับการปรึกษาหารือ (consultation)	ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
ระดับที่ 3 ประชาชนได้รับการบอกเล่า (information)	
ระดับที่ 2 ประชาชนรอรับบริการ (therapy)	ประชาชน ไม่มีส่วนร่วมเลย
ระดับที่ 1 ประชาชนรอรับคำสั่ง (manipulation)	

ระดับของการมีส่วนร่วมดังกล่าวหากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าการจัดระดับที่สอดคล้องกัน คือ เริ่มจากระดับต่ำสุดคือ ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการบริการของรัฐ โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมใด ๆ และระดับการมีส่วนร่วมจะพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ คือ ร่วมกิจกรรมโดยร่วมแรงงาน เงินและทรัพยากรอื่น ๆ ต่อจากนั้นก็คือ ประชาชนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมควบคุมกำกับกิจกรรมโดยรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย จนกระทั่งถึงระดับสูงสุดนั่นคือ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของพัฒนา ควบคุมกำกับประเมินผลกิจกรรม โดยประชาชนเองทั้งหมดอำนาจอยู่ที่ประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญ คือ

1. ประชาชนยอมรับในโครงการนั้นมากขึ้น เพราะเป็น โครงการที่ตรงกับเป้าหมายและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
3. ลดความขัดแย้ง การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ชุมชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนา
5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) อ้างใน อโนทัย เพียรคงชล (2540: 23-26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว ด้วย

การมีส่วนร่วมจึงประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ

1. การเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจและอารมณ์ เป็นการข้องเกี่ยวทั้งตัว (self) ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่เกี่ยวข้องด้านการออกกำลังกายหรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจึงจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางจิต (ego-involved) ไม่เพียงแต่เฉพาะด้านการงาน
2. การกระทำให้ เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์แล้วก็เท่ากับเปิดให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นมากกว่าการยินยอม (consent) ที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากการยินยอมพร้อมใจและความริเริ่มสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจแบบ “บุคคลวิธี” คือมีการติดต่อสื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม
3. การร่วมรับผิดชอบเมื่อเกิดการเกี่ยวข้องทางจิตใจ อารมณ์ และได้กระทำการให้แก่สถานการณ์กลุ่มนั้นแล้ว ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง (self-involved) กับกลุ่มและต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม โดยสรุปแล้วอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ ที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงานและในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงอาจหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะ และเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (ความรับผิดชอบ)

โดยนัยดังกล่าวนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (teamwork) อีกด้วย นอกจากนี้แล้ว การมีส่วนร่วมยังเป็นวิธีการที่ทรงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจ เหตุการณ์และอุทิสตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานั้น การมีส่วนร่วมยังเป็นกระบวนการปรับปรุงการทำงาน หรือกิจกรรมของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้นไปอีก

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม (Condition for Participation)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเริ่มต้นจากประชาชน (start where the people are) และประชาชนต้องช่วยตนเอง (self-help) ซึ่งเท่ากับหมายความว่า การที่ประชาชนจะเริ่มและช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาส ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาของชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะร่วม (freedom to participate)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to participate)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participate)

หากไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ และไม่มี ความเต็มใจแล้วไซ้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิด

นอกจากเงื่อนไข 3 ประการ ดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉิน
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย

5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม

สมมติฐานของการมีส่วนร่วม (Assumptions of Participation)

การส่งประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จำต้องคำนึงถึงสมมติฐาน 3 ประการ

1. ประชาชนควรมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนา
2. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด
3. ควรให้เป็นการมีส่วนร่วมที่ผ่านองค์กรประชาธิปไตย

Cohen and Uphoff (1977: 7-9) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision-making) ประกอบด้วยสามขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ไม่ว่าผลประโยชน์ทางด้านส่วนบุคคล ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977) ได้แสดงความสัมพันธ์ชนิดของการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจจะมีผลต่อการปฏิบัติการ การปฏิบัติการจึงส่งผลต่อเนื่องไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผล การประเมินผลจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติการและการตัดสินใจ ซึ่งในขณะเดียวกันที่การปฏิบัติการจะส่งผลย้อนกลับไปยังการตัดสินใจด้วย

งานสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

งานสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งยังมิได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ในพื้นที่ เป็นการเตรียมความพร้อมของกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มทางสังคม กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน โดยให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการวิธีการสหกรณ์ เมื่อพร้อมที่จะเป็นสหกรณ์จึงค่อยดำเนินการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ต่อไป

2. การส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งได้มีการจัดตั้งสหกรณ์จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์แล้ว เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรและขอเปลี่ยนแปลงประเภทของสหกรณ์จากประเภทสหกรณ์บริการเป็นสหกรณ์การเกษตร

ตามความหมายของสหกรณ์ ที่สหกรณ์เป็นองค์กรที่ประชาชนมารวมตัวกันโดยสมัครใจร่วมกันดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นวิสาหกิจธุรกิจ เพื่อผลประโยชน์ของมวลสมาชิกในขณะที่สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ที่มีเกษตรกรเป็นสมาชิก ดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตร สำหรับในส่วนของงานโครงการหลวง ของมูลนิธิโครงการหลวง มีงานด้านพัฒนาสังคมซึ่งดูแลศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีงานด้านการสร้างจิตสำนึกทั้งในระดับกลุ่มและชุมชน งานพัฒนาผู้นำเยาวชน ให้มีการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นงานที่สอดคล้องต้องกันระหว่างงานสหกรณ์และงานโครงการหลวง เพียงแต่ต้องมีการประสานแนวคิดและวิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรและชุมชนในอนาคต

ฉะนั้นการส่งเสริมสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงก็คงไม่แตกต่างไปจากหลักการ แนวคิด วิธีการสหกรณ์ในการส่งเสริมและดูแลสหกรณ์ในพื้นที่อื่น ๆ เพียงแต่ปรับให้เหมาะกับกรอบการทำงานของโครงการหลวง และเงื่อนไขปัจจัยที่แตกต่างกันไปเท่านั้น

สหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงของจังหวัดเชียงใหม่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2536 ให้จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งในปีดังกล่าว จังหวัดเชียงใหม่มีเป้าหมายดำเนินการใน 3 พื้นที่ คือ

1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ อำเภอจอมทอง
2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว
3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ อำเภอแม่แจ่ม

ซึ่งในทางปฏิบัติ ในปี พ.ศ. 2536 จัดตั้งสหกรณ์ได้จำนวน 2 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์การเกษตรรอยอินทนนท์ จำกัด
2. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงห้วยลึก จำกัด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 จัดตั้งสหกรณ์จำนวน 5 สหกรณ์ ขอจดทะเบียนเปลี่ยนประเภทสหกรณ์ จำนวน 1 สหกรณ์ รวม 6 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์การเกษตรหนองหอย จำกัด
2. สหกรณ์การเกษตรโครงการม่อนเงาะ จำกัด
3. สหกรณ์การเกษตรโครงการขุนวาง จำกัด
4. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงแม่แฮ จำกัด
5. สหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง จำกัด
6. สหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงหนองหอย จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์

บริการขอจดทะเบียนเปลี่ยนประเภทเป็นประเภทสหกรณ์การเกษตรและเปลี่ยนชื่อเป็นสหกรณ์ บ้านปางไฮแม่จิ จำกัด

ดังนั้น ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่วรมิ จะมีสหกรณ์ในพื้นที่จำนวน 2 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรหนองหอย จำกัด และสหกรณ์บ้านปางไฮแม่จิ จำกัด

ปี พ.ศ. 2538 จัดตั้งสหกรณ์ได้ จำนวน 1 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงอ่างขาง จำกัด และในปี พ.ศ. 2539 ได้จัดตั้งสหกรณ์เพิ่มอีก จำนวน 1 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด หลังจากนั้นยังไม่มีการจัดตั้งสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเพิ่มเติม

ปี พ.ศ. 2546 จัดตั้งสหกรณ์ได้ จำนวน 2 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์ผู้ปลูกสตอเบอรี่โครงการหลวงบ่อแก้ว จำกัด
2. สหกรณ์การเกษตรบ้านจันทร์ จำกัด

ปี พ.ศ. 2547 จัดตั้งสหกรณ์ได้ จำนวน 4 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงตีนตก จำกัด
2. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงแม่ทาเหนือ จำกัด
3. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงแม่แพะ จำกัด
4. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงหมอกจ้าม จำกัด

ปี พ.ศ. 2548 จัดตั้งสหกรณ์ได้ จำนวน 2 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงหนองเขียวเมืองนะ จำกัด
2. สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงแม่สะป๊อก จำกัด

ปัจจุบันมีสหกรณ์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 18 สหกรณ์ ในพื้นที่ 16 ศูนย์ฯ จากจำนวน 26 ศูนย์ฯ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในขณะนั้น โกญจนาท มายะการ (2540: 36-38) ได้วิเคราะห์จัดตั้งสหกรณ์ตามโครงการส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่พัฒนาเกษตรที่สูง (ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรดอยอินทนนท์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่) พบว่า มีลักษณะการจัดตั้งสหกรณ์แบบบนลงล่าง (Top-Down) โดยรัฐบาลเห็นถึงความจำเป็นว่าควรให้การส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาเกษตรที่สูง จึงมีนโยบายให้กรมส่งเสริมสหกรณ์พิจารณาจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น เพื่อใช้หลักการและวิธีการ สหกรณ์ในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพตลอดจนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ จึงมิได้เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งตามความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรในพื้นที่ และไม่ได้มีการศึกษาถึงปริมาณหรือขนาดของธุรกิจที่สหกรณ์จะดำเนินงาน เมื่อได้จัดตั้งเป็นสหกรณ์แล้วว่าจะมีเท่าไร จึงทำให้สหกรณ์ขาดแผนและทิศทางการดำเนินธุรกิจที่ชัดเจน ผู้นำเกษตรกรยังมีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ในระดับต่ำ ไม่มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก มีเพียงทุนจากการเรียกเก็บค่าหุ้นเท่านั้น ทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพเพราะขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคาร เครื่องมือ เพราะมีความสัมพันธ์กับเงินทุน ฉะนั้นการจัดตั้งสหกรณ์เสร็จสิ้นไม่ได้หมายถึงความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์เพราะจะมีความสำเร็จได้ สหกรณ์ที่จัดตั้งนั้นมีความมั่นคง ดำรงอยู่ต่อไปและเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างแท้จริง

ถวิล เลิศประเสริฐ อ่างใน โกญจนาท มายะการ (2540: 20) กล่าวว่า การเกิดการเจริญเติบโตและความสำเร็จของสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายประการ ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาอยู่มากมาย ที่เป็นเหตุให้สหกรณ์ต้องล้มเลิกหรือประสบความล้มเหลว เหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ ความผิดพลาดในการจัดตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากมิได้ศึกษาอย่างรอบคอบถึงความเหมาะสมหรือแนวโน้มแห่งความสำเร็จของสหกรณ์ ความล้มเหลวของสหกรณ์ไม่ว่าจะมาเพราะเหตุใดก็ตาม ย่อมเป็นผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนและเป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาขบวนการสหกรณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คำกล่าวที่ว่า “เริ่มต้นดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” เป็นคำกล่าวที่อธิบายถึงความจำเป็น และยิ่งถึงความสำคัญของการจัดตั้งสหกรณ์ได้อย่างดี เพราะการที่สหกรณ์จะดำเนินการให้บรรลุผล

สำเร็จได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการณ์เริ่มต้นในการวางรากฐานที่ดีในการจัดตั้ง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการวางแผนศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาจัดตั้งสหกรณ์ ดังนั้นการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมาโดยไม่มีการวางแผน และไม่ศึกษาหาข้อมูลให้ถี่ถ้วนรอบคอบย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ประสบความล้มเหลว

ฮานส์-เอช มุงเนอร์ นักค้นคว้าทางสหกรณ์แห่งสถาบันการสหกรณ์เพื่อประเทศกำลังพัฒนา ประจำมหาวิทยาลัยฟิลิปส์ มาร์เบอร์ก ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อ้างใน โกลยูนาท มายะการ (2540: 18) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขขั้นต่ำและปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจและสังคมในเขตการดำเนินงานจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์ได้รับทราบและพิจารณาก่อนการรับจดทะเบียนสหกรณ์ ดังนี้

1. ผู้ที่จะเป็นสมาชิกมีผลประโยชน์ และความสนใจร่วมกันพอที่จะได้รับการส่งเสริมให้ก่อตั้งสหกรณ์หรือไม่
2. ผู้ที่จะเป็นสมาชิก ขึ้นอยู่กับหลักและวิธีการสหกรณ์หรือไม่ และมีการให้ข้อเสนอแนะอย่างเพียงพอแก่ผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือไม่
3. ก่อนเริ่มดำเนินการ มีผู้ใดคาดว่าจะเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกเพียงพอหรือไม่
4. มีเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม และสามารถหาผู้จัดการได้หรือไม่
5. เงินทุนที่ได้รับจากผู้สมัครเป็นสมาชิก และผู้ใดคาดว่าจะเป็นผู้ที่มีจำนวนเพียงพอที่จะใช้เป็นทุนดำเนินงานสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้นหรือไม่
6. มีผู้ใดทางสำหรับสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้น ในการแข่งขันเป็นสมาชิกองค์กรกลางสหกรณ์หรือไม่

อำนาจ ชีระวนิช อาจารย์ประจำภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ้างใน โกลยูนาท มายะการ (2540: 17) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งสหกรณ์จะทำการรวบรวมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกและดำเนินการเพื่อขอจัดตั้งสหกรณ์จนกระทั่งนายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนเท่านั้น แต่การจัดตั้งสหกรณ์นั้นจะต้องให้สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมาอยู่ในเงื่อนไขที่จะดำเนินธุรกิจเพื่อให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างดี ซึ่งเงื่อนไขถือว่าการจัดตั้งสหกรณ์จะประสบผลสำเร็จนั้น กลุ่มผู้จัดตั้งสหกรณ์จะต้องดำเนินการเพื่อให้สถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. สมาชิกต้องเห็นด้วยในหลักการของสหกรณ์
2. สมาชิกเข้าใจและยอมรับในข้อบังคับของสหกรณ์
3. สมาชิกให้การสนับสนุนต่อกิจการสหกรณ์
4. กิจกรรมทางธุรกิจของสหกรณ์สามารถที่จะให้บริการเพื่อสนองความจำเป็นของสมาชิกได้
5. ธุรกิจเพียงพอที่จะคุ้มค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสหกรณ์
6. มีทุนเมื่อเริ่มกิจการอย่างเพียงพอ
7. มีผู้นำทางสหกรณ์และผู้ที่จะปฏิบัติงานในสหกรณ์

แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์

การพัฒนาเกษตรที่สูงได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ให้การดำเนินงานมีความชัดเจน โดยได้จัดทำแผนแม่บทดังกล่าวแล้ว 2 ระยะ คือ

1. แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2540 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับรายได้ของประชากรในพื้นที่ โดยให้มีอาชีพที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นให้ และเพื่อให้เกิดสภาพทางนิเวศวิทยาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 5 แผนงานหลัก คือ

1. แผนงานอำนวยการและประสานงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน และประสานงานของส่วนราชการต่าง ๆ
2. แผนงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอกการเกษตร
3. แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยการรวมกลุ่มทำกิจกรรม
4. แผนงานพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดการใช้ที่ดินให้เป็นไปตามแผนการใช้ที่ดิน

5. แผนงานปรับปรุงปัจจัยพื้นฐาน เพื่อก่อสร้างและซ่อมแซมถนนหนทางรวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

ผลการดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2540–2543 ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและกิจกรรมการพึ่งตนเอง กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง ให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน 18 สหกรณ์ และมีการเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์งานสหกรณ์แก่ราษฎรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน 8,753 คน ให้การศึกษาอบรมสมาชิกสหกรณ์กลุ่มต่าง ๆ จำนวน 424 กลุ่ม ให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 24.33 ล้านบาท และเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรพึ่งพาตนเอง

ในขณะที่ทำงานด้านการตลาดและสินเชื่อ เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจำนวนผลผลิต 2 วิธี คือ ประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งหมดมีการซื้อขายผ่านฝ่ายตลาดของโครงการหลวง โดยเฉพาะผลผลิตชนิดใหม่ที่ตลาดยังไม่รู้จัก หรือผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งช่วยให้เป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภคมากขึ้น ภายใต้เครื่องหมายการค้าตราดอยคำ และเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเอง สำหรับด้านสินเชื่อได้จัดทำโครงการร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรที่ส่งผลผลิตผ่านโครงการหลวง โดยให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่าง ๆ รับผิดชอบดูแลติดตามการชำระหนี้ด้วย

จากการติดตามประเมินผลงานพัฒนาเกษตรกรที่สูง ตามแผนแม่บทฯ (2540-2544) โดยสำนักประเมินผล สำนักงานงบประมาณ ซึ่งลงพื้นที่ดูงานและเก็บข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่ส่วนราชการผู้นำเกษตรกรและเกษตรกรชาวไทยภูเขาใน 10 ศูนย์ รวมทั้งข้อมูลจากหัวหน้าศูนย์หรือผู้อำนวยการศูนย์ทั้ง 35 ศูนย์ สามารถสรุปข้อค้นพบการติดตามผลรวมทั้งข้อเสนอแนะในการดำเนินการที่เกี่ยวกับงานสหกรณ์มีดังนี้

1. ด้านการตลาดและสหกรณ์การเกษตร พบว่า ปัญหาในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่สำคัญอันดับหนึ่ง คือ ปัญหาการวางแผนผลิต และการตลาด ส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายผลผลิตที่ผ่านการคัดคุณภาพ ให้โครงการหลวงตามโควต้าที่ส่งเสริมปลูก ในจำนวนจำกัดโดยได้ราคาที่ดีและมีการหักเงินจากการจำหน่ายได้เป็นค่าพันธุ์พืช ปุ๋ย หรือวัสดุเกษตรอื่นที่โครงการหลวงให้ยืมผ่านกองทุนหมุนเวียนปัจจัยการผลิตหรือสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ได้จัดทำโครงการร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง ในลักษณะเดียวกัน แต่ผลผลิตที่เหลือหรือที่เกษตรกรปลูกเองจำหน่ายผ่านพ่อค้ามักจะถูกกดราคา ยกเว้นเกษตรกรรายใหญ่บางรายที่ส่งมาขายผลผลิตในเมืองเอง ดังนั้น การรวมตัวของเกษตรกรเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มจึงมีความสำคัญ แต่พบว่าโดยภาพรวมแล้ว ยังมีสหกรณ์น้อยแห่ง เพียงในพื้นที่ 16 ศูนย์ฯ กิจกรรมที่

ดำเนินการจะเป็นเรื่องการฝากเงินสินเชื่อ และการซื้อปัจจัยการผลิต ส่วนการรวมกลุ่มขายผลผลิต หรือการแปรรูปยังไม่ได้ดำเนินการ และผลการประกอบการของสหกรณ์ก็ยังไม่ดีนัก ปัญหา อุปสรรคน่าจะมาจากสาเหตุ

- กิจกรรมกู้เงิน เกษตรกรสามารถกู้จากโครงการหลวง (กองทุนหมุนเวียนปัจจัยการผลิต) หรือกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ง่ายกว่า วงเงินมากกว่า จึงไม่กู้จากสหกรณ์ทำให้ผลประกอบการของสหกรณ์ไม่ค่อยดี

- คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ยอมรับภาระค่าประกันเงินกู้ของสหกรณ์ที่ให้แก่สมาชิก

- กิจกรรมรวมกันขายผลผลิตกระทำไม่ได้ยาก เนื่องจากพื้นที่ห่างไกล และเส้นทางคมนาคมลำบาก

- พื้นที่ศูนย์ฯ มีเกษตรกรชาวไทยภูเขาหลายเผ่า ซึ่งบางครั้งเกิดความขัดแย้งกันจึงยากในการรวมกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ การที่โครงการหลวงกำหนดโควต้าและคุณภาพผลผลิตที่รับซื้อในราคาประกัน นับเป็นผลดีในการกระตุ้นให้เกษตรกรรักษาคุณภาพผลผลิต แต่เนื่องจากโควต้าจำกัด เกษตรกรรายย่อยที่ไม่สามารถขายผลผลิตเองได้ จะประสบปัญหาราคาตกต่ำ จึงควรดำเนินการดังนี้

- ส่งเสริมอบรมเทคนิคกิจการเกษตรเพื่อแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และรักษาได้นานขึ้น อย่างถูกสุขอนามัย

- สนับสนุนกิจกรรมของสหกรณ์ โดยอาจส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปอบรมแนะนำ ช่วยจัดระบบบัญชีและแนวทางการทำธุรกิจให้แก่สหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ อาจเพิ่มทุนหรือให้กู้แก่สหกรณ์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมแปรรูป กิจกรรมรวมขายผลผลิต รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของสหกรณ์ในระยะยาวด้วย ทั้งนี้เพราะพบว่าเกษตรกรไม่ยากเป็นสมาชิกเพราะยังขาดความรู้ ร้อยละ 28 และไม่เห็นประโยชน์ของสหกรณ์ถึงร้อยละ 30

2. ด้านการดำเนินกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกร พบว่า นอกจากการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในแต่ละศูนย์แล้ว ยังมีการดำเนินการกิจกรรมทางสังคมในเรื่องต่าง ๆ ด้วย เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป้องกันไฟฟ้า กลุ่มฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีความเข้มแข็งพอสมควร มีการกำหนดกฎระเบียบในการดำเนินงานกันเอง แต่บางครั้งพบว่าการบังคับใช้ยังไม่ค่อยเข้มงวด เนื่องจากมีความเกรงใจกันสูง หรือบางกรณีผู้ละเมิดกฎก็มาจากศูนย์อื่น กลุ่มจึงทำอะไรไม่ได้ สำหรับในส่วนของกลุ่ม

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสหกรณ์ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จนัก ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละศูนย์ประกอบด้วยหลายชนเผ่า ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

- ควรเพิ่มงบประมาณ หรือกิจกรรมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ เพราะจะเป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี เช่น ปัญหาการทำลายป่าไม้ ปัญหาการอพยพเข้า ปัญหายาเสพติด แม้แต่ปัญหาในเรื่องการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ทั้งในและนอกภาคเกษตร

- สหกรณ์การเกษตรเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมอาชีพ โดยเฉพาะในเรื่องของกิจกรรมรวมกันซื้อ กิจกรรมรวมกันขายผลผลิต และแปรรูปผลผลิตที่เกินโควตาโครงการหลวง จึงควรสนับสนุนเพิ่มเติมทั้งในเรื่องอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก การส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยงาน หรือแม้แต่การเพิ่มทุนให้กู้เงินเพื่อดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ต่าง ๆ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์มีบทบาทมากขึ้น

3. ด้านการบริหารจัดการและประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ

3.1 การปฏิบัติงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ พบว่า จากแบบสอบถามของผู้อำนวยการศูนย์ ร้อยละ 48 เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ยังมีเวลาทุ่มเทให้กับโครงการหลวงหลวงน้อย บางหน่วยงานร่วมประชุมจัดทำแผน แต่ไม่ได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานตามแผนประจำปีที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีลักษณะของการต่างคนต่างทำอยู่ แม้จะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ก็ไม่ช่วยให้ดีขึ้น เพราะขึ้นอยู่กับตัวเจ้าหน้าที่เองที่เห็นว่างานเกษตรที่สูงเป็นภารกิจสำคัญหรือไม่มากกว่า

ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีการประชุมคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง แต่ละศูนย์ให้มากขึ้น เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และสามารถปรับแผนปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว กรณีเกิดปัญหาอุปสรรคขึ้น ทั้งนี้กองพัฒนาเกษตรที่สูงจะเป็นผู้ประสานงาน

3.2 แผนแม่บทการพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และการใช้จ่ายงบประมาณ หลังจากโครงการหลวงเปลี่ยนสภาพเป็นมูลนิธิและรัฐบาลมีมติให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ที่สนับสนุนโครงการหลวง ถือเป็นภารกิจในหน้าที่มีใช้ลักษณะอาสาสมัคร จึงมีการตั้งงบประมาณ “งานพัฒนาเกษตรที่สูง” ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งพบว่าเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ดังนั้นเพื่อให้การตั้งงบประมาณและปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางของมูลนิธิโครงการหลวง จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติงานระยะยาว 5 ปี (2540–2544) เพื่อกำหนดกรอบของงบประมาณและแผนปฏิบัติงานระยะยาว 5 ปี ของหน่วยงาน ซึ่งจากผลการติดตามประเมินผลในปี 2542 พบว่า การ

จัดสรรงบประมาณใน 9 หน่วยงาน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น ต่ำกว่าที่กำหนดในแผนแม่บท โดยเฉพาะกรมป่าไม้ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับจัดสรรเพียงร้อยละ 29 และร้อยละ 43 ของแผนแม่บทตามลำดับ ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองหน่วยงานมีภารกิจสำคัญที่สนับสนุนงานของโครงการหลวง นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องศักยภาพและความไม่พร้อมของหน่วยงานอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการวางแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ในแต่ละศูนย์ในลักษณะล่างขึ้นบน (Bottom Up) ตามความต้องการของหน่วยปฏิบัติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายกิจกรรมอย่างชัดเจน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเร่งด่วน หรือปัญหาเฉพาะของแต่ละศูนย์ โดยผู้อำนวยการศูนย์และคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ร่วมกำหนดแผนตามศักยภาพของพื้นที่และปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน
- ควรดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมทุกศูนย์อีกครั้ง เพื่อปรับข้อมูลให้ทันสมัย สำหรับใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
- พิจารณาจัดสรรงบประมาณในลักษณะโครงการร่วม (Integrated Project)
- จัดสรรงบประมาณในแนวทางของ Area Approach ที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่ที่มีลักษณะต่างกัน โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและการกระจายรายได้เป็นหลักด้วย และจากศักยภาพของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน
- กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของงานแต่ละด้านให้ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2. แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2549)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้วางกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) โดยเน้นการระดมความคิดของเกษตรกรผู้นำในพื้นที่ รวมทั้งผู้นำเยาวชน ตลอดจนความคิดเห็นของส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดทำแผนแม่บท ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 36 แห่ง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) และเพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจน สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง

การกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาได้พิจารณาถึงปัญหา โอกาส ข้อจำกัด และการกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะดังนี้

1. ปัญหาจากการพัฒนาที่ผ่านมา

1.1 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การเกษตรเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง ทั้งไม้ผลเขตหนาว พืชผัก ไม้ตัดดอก พืชไร่ ฯลฯ การเลี้ยงสัตว์เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้ในงานประเพณีและการบริโภค ปัญหาที่สำคัญได้แก่ การขาดแคลนแหล่งน้ำ และปัญหาผลผลิตต่ำ เนื่องจากขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม การเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการระบาดของโรคแมลง

อาชีพนอกภาคเกษตร ประกอบด้วย การรับจ้าง หัตถกรรม และอุตสาหกรรมในครัวเรือนและค้าขาย เกษตรกรที่มีรายได้จากหัตถกรรมจะอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายในเมืองยังยาก ต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดก่อน ส่วนสินค้าแปรรูปจากผลผลิตการเกษตรยังไม่ได้มาตรฐาน และมีปัญหาในเรื่องความสะอาด นอกจากนี้การส่งเสริมอาชีพส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในหมู่บ้านรอบ ๆ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

1.2 การอนุรักษ์ดิน น้ำ และทรัพยากรป่าไม้ เกษตรกรยังบุกรุกป่าเพื่อเพิ่มที่ทำกิน เนื่องจากเกษตรกรยังนิยมการทำไร่หมุนเวียน บางรายได้ที่ดินเพิ่มจากการซื้อสิทธิ์จากเกษตรกรด้วยกัน ในพื้นที่ค่อนข้างต่ำมีการซื้อขายสิทธิกับราษฎรภายนอกในลักษณะต่าง ๆ มากขึ้น

1.3 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ทั้งกลุ่มผู้เสพและผู้ค้า การให้บริการทางด้านสาธารณสุขยังไม่ดีนัก ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานทางสุขอนามัย เช่น ส้วมซึม เป็นต้น อัตราการเกิดถือว่ายังอยู่ในระดับสูง

1.4 ด้านปัจจัยพื้นฐาน เกษตรกรยังระบุว่ามีความขาดแคลนแหล่งน้ำมากที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ที่ลาดชันสูง ปัจจัยพื้นฐานที่รัฐลงทุนไว้ยังมีการชำรุดเสียหายได้ง่าย เนื่องจากยังขาดการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาจากเกษตรกร

2. โอกาส

2.1 ด้านการเกษตร ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและอุณหภูมิของพื้นที่โครงการหลวงต่างจากพื้นที่ราบทั่วไป เอื้ออำนวยให้เกิดความเหมาะสมในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ได้มากมาย ซึ่งเป็นพืชที่มีการแข่งขันด้านตลาดกับผลผลิตจากพื้นราบน้อยมาก เนื่องจากเป็นต่างชนิดและระยะเวลาผลผลิตออกสู่ตลาดต่างกัน นอกจากนี้ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญและศรัทธาในผลผลิตของโครงการหลวงทำให้มีโอกาสทางการตลาดภายในประเทศค่อนข้างสูง

2.2 อาชีพนอกภาคเกษตร จากความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความชำนาญในงานหัตถกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเผ่า เป็นโอกาสที่จะผลิตออกจำหน่ายในศูนย์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

2.3 การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม พื้นที่โครงการหลวงหลายแห่ง มีโอกาสพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายตามชนเผ่าต่าง ๆ รวมทั้งไม้ผลเขตหนาวและไม้ดอกชนิดต่าง ๆ

3. ข้อจำกัด

3.1 สภาพพื้นที่เป็นภูเขา มีความลาดชันสูง ทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดินได้ง่าย จึงต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานทำได้ค่อนข้างยากและลงทุนสูง

3.2 พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรมีจำกัด พื้นที่ส่วนใหญ่ต้องฟื้นฟูและรักษาไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศ

3.3 ความแตกต่างของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และระดับการศึกษา ทำให้ยากในการติดต่อสื่อสาร ชักจูงให้เกิดความร่วมมือระหว่างเผ่า โดยเฉพาะการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตรที่ต้องอาศัยความเข้าใจและความเสียสละของกรรมการ และความรู้เรื่องการลงบัญชี รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตรต่าง ๆ และแนวโน้มของเยาวชนส่วนใหญ่เริ่มสนใจจะอพยพมาประกอบอาชีพในเมือง

3.4 พื้นที่ส่วนใหญ่ห่างไกล การคมนาคมลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน ทำให้เกิดความสูญเสียจากการขนส่งผลผลิตจากแหล่งปลูกสู่แหล่งรับซื้อ และหลายพื้นที่เป็นพื้นที่ตามแนวชายแดน มีปัญหาด้านยาเสพติดเนื่องจากเป็นเส้นทางลำเลียง

3.5 นโยบายหรือกฎหมายที่รองรับในการกำหนดเขตที่ดินป่าไม้ และที่ทำกินยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ

วิสัยทัศน์การพัฒนาในช่วงของแผนแม่บทพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2549) มีดังนี้

1. เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงอยู่เป็นหลักแหล่งที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีความสามารถในการพึ่งตนเอง
2. มีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ ลำธาร

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 2

1. เพื่อยกระดับรายได้ของประชากรและชุมชนบนพื้นที่สูง ให้สามารถดำรงชีวิตและช่วยเหลือตนเอง โดยมีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรและชุมชนบนพื้นที่สูง โดยได้รับการพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมและเป็นธรรม
3. เพื่อให้มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ การกำหนดเขตใช้ประโยชน์ที่ดินและการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ลำธาร ในอันที่จะรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น
5. เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนา

เพื่อให้การพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 2 ไว้ 5 ด้าน คือ

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน
4. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน
5. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่สหกรณ์สามารถเข้าไปมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา
 - ส่งเสริมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือวิถีชีวิตของชุมชน
 - การพัฒนาเกษตรกรกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นเกษตรกรกลุ่มนำของชุมชนด้านเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต
 - การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน โดยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - การส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และวัฒนธรรมของชุมชน

2. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของกลุ่มและสถาบันเกษตรกร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดให้มาจึ้นรวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมด้านการออมทรัพย์ของชุมชน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และส่วนราชการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร

- การให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน รมรงค์เพื่อลดอัตราเพิ่มของประชากร

- สนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องแก่เยาวชนและชุมชน โดยอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ สนับสนุนฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การป้องกันและปราบปรามการระบาดของยาเสพติดและโรคเอดส์ในชุมชน

จากการเสนอแผนแม่บทพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะที่ 2 เข้าที่ประชุม คณะอนุกรรมการปฏิบัติงาน เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2544 ได้มีข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับการส่งผลผลิตยังไม่ครบวงจร ทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย ถ้าสามารถทำให้การขนส่งครบวงจรสามารถเก็บและถนอมผลผลิตให้ถึงมือผู้บริโภคได้อย่างมีคุณภาพ ก็จะเป็นรูปแบบนำไปส่งเสริมในอนาคต จึงเห็นสมควรนำเรื่องการขนส่งและการตลาดเป็นยุทธศาสตร์โดยเฉพาะในแผนแม่บทพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549)

สหกรณ์ จัดเป็นกลุ่มประเภทที่เป็นทางการ และได้รับการติดตามส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ก็นับว่ายังมีปัญหาข้อขัดขัดในการดำเนินงาน จากหนังสือคู่มือนักพัฒนา วิธีการทำงานกับเกษตรกร ของแฟรงค์ แกงกอล์ฟ ไฮม อकिन รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง อ้างใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 300-301) พบว่าปัญหาและข้อจำกัดของสหกรณ์ในประเทศไทยเกิดจาก

1. โครงสร้างสังคมในท้องถิ่นชนบทก่อให้เกิดปัญหา และสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันหลายอย่างหลายประการในการจัดตั้งสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมิใช่เป็นกลุ่มตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่สมาชิกมีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน จึงมักเกิดการขัดแย้งและการถือฝักถือฝ่ายระหว่างคณะกรรมการของสหกรณ์ หน่วยย่อยของสหกรณ์และสมาชิกของสหกรณ์

2. พฤติกรรมทางสังคมของเกษตรกรและผู้นำเกษตรกร ในการดำเนินงานของสหกรณ์ส่วนใหญ่พบว่า สมาชิกจะไม่พยายามหาทางควบคุมการดำเนินงาน และการบริหารงานของคณะกรรมการ ดังนั้น ชะตากรรมของสหกรณ์จึงขึ้นอยู่กับค่านิยมส่วนตัวและศีลธรรมของผู้นำสหกรณ์เป็นสำคัญ พบเสมอว่าผู้นำใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนไปในทางที่ผิด ผู้นำอาจกลายเป็น

ผู้เผด็จการไป ทั้งนี้โดยทำการตัดสินใจทุกอย่างที่มีผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนโดยมิได้ปรึกษาหารือกับสมาชิก ผู้นำอาจทำการคอร์รัปชันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนร่วม ผู้นำอาจใช้ตำแหน่งฐานะของตนสร้างอำนาจทางการเมืองในแก่ตนเอง นอกจากนั้น ผู้นำอาจพยายามเอาใจสมาชิกแต่ละคน โดยมิได้คำนึงถึงหลักทางธุรกิจในการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งนี้โดยให้ประโยชน์แก่ญาติพวกพ้องและลูกน้องของตนเท่านั้น มิได้คำนึงถึงสมาชิกทุกคน

3. กฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์ โครงสร้างหน้าที่ของสหกรณ์นั้นถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย แต่โครงสร้างและหน้าที่ของสหกรณ์มักจะใช้ไม่ได้กับสถานการณ์ในท้องถิ่นในบางกรณี เกษตรกรมีทัศนคติเน้นหนักการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ ที่สำคัญมักจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว มิใช่ความสัมพันธ์อันตั้งอยู่บนหลักการ การที่สหกรณ์มีโครงสร้างและหน้าที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย เช่นนี้ การควบคุมภายในอย่างแท้จริงจึงเป็นไปได้ และการหลอกลวงของกระแสดำเข้าก็ไม่เกิดขึ้น เนื่องจากหัวหน้าหน่วยภายในสหกรณ์ไม่มีหน้าที่อย่างแท้จริง ยิ่งกว่านั้น กฎข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ก็ยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าที่เกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกจะเข้าใจ ระบบการจัดทำบัญชีก็ยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าที่เกษตรกรจะเข้าใจได้เช่นกัน เกษตรกรที่เป็นสมาชิกจึงถูกทอดทิ้งมิให้มีสิทธิมีเสียงอย่างแท้จริงในสหกรณ์ นอกจากนั้นการเป็นสมาชิกของเกษตรกรในสหกรณ์ก็ถือว่าเป็นสมาชิกแต่เพียงในนาม และไม่ค่อยจะมีความรับผิดชอบต่อสหกรณ์

4. องค์ประกอบในด้านธุรกิจและด้านบริหารของสมาคมสหกรณ์ สหกรณ์นั้นต้องออกเงินกู้ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านเวลาและจำนวนเงิน สหกรณ์ขาดข่าวสาร ขาดประสบการณ์ ขาดความคล่องตัว และขาดเงินในการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์มิได้มุ่งแสวงหากำไร แต่มุ่งสวัสดิการและการบริหารงานสหกรณ์ก็ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากคณะกรรมการของสหกรณ์เข้าไปแทรกฝ่ายบริหารของสหกรณ์บ้าง สหกรณ์ขาดความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่บ้าง คณะกรรมการของสหกรณ์ต้องการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ ทั้ง ๆ ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่

5. อิทธิพลจากภายนอก สิ่งที่ปรากฏอยู่เสมอ คือ ผู้ที่ต้องการก้าวเข้าไปเป็นนักการเมือง โดยเฉพาะผู้ที่จะมีสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะใช้สหกรณ์ไปในทางที่ผิด กล่าวคือ มักจะใช้สหกรณ์สร้างเป็นฐานอำนาจของตนเอง เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใดเมื่อนั้นถือได้ว่าเป็นระยะของการคุกคามที่สำคัญต่อการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ เนื่องจากว่าในระยะหาเสียงในการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสัญญาจะให้นั้นให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นการให้เปล่าโดยไม่ต้องทำอะไร สถานการณ์เช่นนี้มักจะทำให้สมาชิกสหกรณ์ลืมหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนมีอยู่ต่อสหกรณ์เสียทั้งหมด

6. ข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภคและข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ ในสหกรณ์นั้นจะปรากฏว่าความเป็นปึกแผ่นทางสังคมหรือความสามัคคีไม่ได้มีอยู่ในระหว่างสมาชิกด้วยกัน หน่วยย่อยต่าง ๆ ซึ่งประกอบเข้าเป็นสหกรณ์ระดับอำเภอที่อยู่ห่างจากกันและกันมาก จนกระทั่งไม่ค่อยมีโอกาสดูพบปะติดต่อกันมากนัก เนื่องจากถนนไม่ดีและการคมนาคมติดต่อกันยากมาก เมื่อสภาพการณ์เป็นเช่นนี้สมาชิกสหกรณ์จึงแบ่งกันเป็นฝักเป็นฝ่าย การที่จะทำงานร่วมกันจึงลำบากมาก

การพึ่งตนเองของชุมชนชนบท

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536: 69) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึงความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเอง มีได้ทั้งระดับปัจเจกชน (individual) และชุมชน คำว่า ปัจเจกชนพึ่งตนเองก็หมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้เอง หรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบการตัดสินใจของตน ชุมชน (community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีการกระทำระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ ตามกฎระเบียบของสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละคน หรือเป้าหมายร่วมกัน ณ พื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลานานพอสมควร การพึ่งตนเองได้ของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความสามารถดังกล่าวข้างต้น ชุมชนที่ใช้ในทฤษฎีนี้เป็นชุมชนในชนบทอันเป็นชุมชนที่มีประชากรไม่หนาแน่น โครงสร้างสังคมไม่ซับซ้อน ประชาชนมักเป็นผู้นิยมความซื่อสัตย์ เคารพประเพณีและไม่ค่อยเข้าใจบทบาทของผู้อื่นนอกจากพวกตนมากนัก ภาระการพึ่งตนเองได้มีลักษณะพลวัต (dynamic) เลื่อนสูงขึ้นหรือต่ำลงได้ในขณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เทียบได้กับความสมดุลเคลื่อนที่นั่นเอง

อดิศักดิ์ จันทไทย (2540: 23-24) กล่าวว่า การที่ชุมชนในชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเองได้ห้าด้านด้วยกัน คือ 1) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี 2) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ 3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ 4) พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ 5) พึ่งตนเองได้ทางสังคม โดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS

การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (technological self-reliance) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องไม้ เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การรู้จักโครงการรู้จักจัดการมนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

และการบำรุงรักษาให้คงสภาพดีอยู่เสมอเพื่อการใช้งาน เทคโนโลยี ในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (folk wisdom) ด้วย

การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ (economic self-reliance) หมายถึง ความสามารถดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ (ทำมาหาเลี้ยงชีพ) ที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พูนสุขพอควร หรือหากมองในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์ อุปทาน จุดสมดุล ก็จะต้องสมควรถึงขั้นสมบูรณ์พูนสุขดังกล่าว

การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources self-reliance) ทรัพยากรธรรมชาติในที่นี้หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่มีอยู่โดยธรรมชาติในชุมชน หรือสามารถหาได้ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชาตินั้น และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ได้ ไม่ให้เสื่อมเสียไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เสียสมดุลธรรมชาติมากนัก ตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติ คือ ดิน น้ำ ป่า สัตว์บกและน้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่าง ๆ ที่มีค่าและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์

การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (mental self-reliance) หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแข็ง ในการที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในการปกครองตนเอง ในการป้องกันกิเลสตัณหา ไม่ให้โลภ โกรธ หลง หรืออยากได้ อยากดี จนเกินความสามารถของตน

การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (social-cultural self-reliance) หมายถึง สภาพการณ์ที่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ๆ มีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของตนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มของตนเองหรือขอความร่วมมือช่วยเหลือจากภายนอกได้ ปกติกลุ่มคนที่หมายถึงนี้ ต้องมีขนาดใหญ่พอสมควร เช่น ขนาดหมู่บ้านใหญ่ หรือตำบลในปัจจุบันของไทย เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่งติดต่อสัมพันธ์กันด้วยดีและสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจัยย่อมนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาและการมีผู้นำที่ดีดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการและการประกอบธุรกิจ

นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดทางการจัดการซึ่งสามารถอธิบายลักษณะและโครงสร้างของการจัดการได้ดังนี้ (จันทนา ศรีภักดีวงศ์, 2533: 38)

1. แนวคิดทางการจัดการสมัยเดิม เน้นที่การวัดผลงาน วัดโดยพิจารณาผลผลิตและประสิทธิภาพที่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยการกำหนดมาตรฐาน อาศัยหลักเกณฑ์ที่เป็นที่เชื่อถือได้ และสามารถพิสูจน์ว่าถูกต้อง มีการแบ่งงานเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานคิดว่าคนเปรียบเสมือนเครื่องจักร และเชื่อว่าเงินเป็นสิ่งที่จูงใจสิ่งเดียวในการกระตุ้นให้บุคคลทำงานการจัดการสมัยเดิม ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 2 แนว คือ

1.1 การจัดการที่มีหลักเกณฑ์ (scientific management) ของ Frederick W. Taylor มีแนวคิดว่าเป็นไปได้ที่จะกำหนดปริมาณงานที่คนงานแต่ละคนทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยคนงานและฝ่ายบริหารจะได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้งสองฝ่าย คือ คนงานได้ประโยชน์จากการทำงานให้ครบตามปริมาณงาน ส่วนฝ่ายบริหารได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

1.2 การจัดการตามหลักการจัดการทั่วไป (general principle of management) ของ Henry Fayol มีแนวคิดว่า ผู้บริหารระดับสูงรู้เทคนิคในการทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมเรียกว่า ความสามารถทางการจัดการ โดยกระบวนการจัดการงานประกอบด้วยหน้าที่ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งงาน การประสานงาน และการควบคุม

2. แนวคิดการจัดการแบบมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 2 แนว คือ

2.1 การจัดการแบบมนุษยสัมพันธ์ (human relation) ของ Elton Mayo และ Roethlisberg พิจารณามุ่งที่ความสำคัญของคนมากกว่าความสำคัญของการผลิตอย่างเดียว โดยกล่าวว่า คนเป็นปัจจัยที่แปรผันได้ คือ สามารถสร้างผลผลิตสูงได้ ถ้ามีความพอใจและมีขวัญกำลังใจที่ดี การจูงใจโดยวิธีการต่าง ๆ โดยจ่ายค่าตอบแทนทั้งที่เป็นตัวเงินควบคู่กับการสร้างความพอใจให้แก่บุคคล จะเป็นสิ่งที่จะต้องสามารถเร่งประสิทธิภาพในส่วนรวมให้สูงขึ้นได้

2.2 การจัดการแบบพฤติกรรมศาสตร์ (behavioral sciences) เป็นการนำสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มาผสมผสานศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร เช่น Abraham Maslow ศึกษาทฤษฎีความต้องการ Frederick Herzberg ศึกษารูปแบบการจูงใจ Ralph M. Stogdill ศึกษาผู้นำในองค์กร เป็นต้น

3. แนวความคิดการจัดการสมัยใหม่ เกิดขึ้นมาเนื่องจากองค์กรขยายตัว มีความสลับซับซ้อนทางการจัดการมากขึ้น แนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 2 แนวคือ

3.1 การจัดการโดยใช้คณิตศาสตร์ เพื่อช่วยในการตัดสินใจ (quantitative of decision making approach) ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร วิธีนี้มีจุดอ่อนที่บางครั้งมองข้ามข้อมูลที่มีใช้เชิงปริมาณ

3.2 การจัดการเชิงระบบ (system approach) หรือการจัดการโดยวิธีการปรับตัว (adaptive or ecological approach) กล่าวว่า การปฏิบัติงานภายในองค์กร เกิดขึ้นในรูปแบบของกระบวนการตั้งแต่การนำเข้าสู่กระบวนการทางการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ด้วย ลักษณะของระบบ มีระบบปิดที่สนใจเฉพาะความสัมพันธ์และผลกระทบของระบบย่อยภายในธุรกิจ ส่วนระบบเปิดพิจารณาถึงการปรับตัวของการจัดการองค์ประกอบภายในธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกระบบธุรกิจ หน้าที่ของการจัดการในระบบเปิดจึงเปรียบเสมือนศูนย์รวม เพื่อช่วยให้ทิศทางการเปลี่ยนแปลง และอัตราการเติบโตขององค์กรที่เหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ

จินทนา ศรีภักดีวงศ์ (2533: 30-37) กล่าวว่า การจัดการในการประกอบธุรกิจ ปัจจุบันมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงอยู่ 2 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

1. องค์ประกอบภายในองค์กรธุรกิจ หมายถึง ธุรกิจประกอบด้วยระบบย่อย (sub system of business) และระบบย่อยเหล่านี้ต้องมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบถึงกัน ระบบย่อยธุรกิจได้แก่

(1) ระบบย่อยทางการผลิต ทำหน้าที่นำปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาทำการแปรรูปให้กลายเป็นสินค้าและบริการ

(2) ระบบย่อยการตลาด ระบบย่อยนี้ตามปกติจะเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ผู้ประกอบการริโภคเริ่มตั้งแต่ศึกษาความต้องการของลูกค้า ส่งข้อมูลให้ระบบย่อยทางการผลิตเพื่อทำการผลิตสินค้านั้น เมื่อผลิตเสร็จก็นำสินค้าออกสู่ตลาด กำหนดราคาขายและดำเนินการขาย

(3) ระบบย่อยทางการเงิน ทำหน้าที่จัดหาเงินทุนและทำโครงการว่าควรใช้เงินทุนอย่างไร ปริมาณมากน้อยเท่าไร ในช่วงเวลาใด โดยระบบย่อยเหล่านี้ใช้การจัดการเข้าควบคุม ซึ่งการจัดการมีหน้าที่สำคัญหลายอย่าง เช่น การวางแผน การจัดองค์กร การจัดหางาน การสั่งการ การประสานงานและควบคุมโดยใช้การบันทึกข้อมูลเข้าช่วยสรรหา และบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้น มีทั้งภายในและภายนอกองค์กรธุรกิจ

2. สภาพแวดล้อมของธุรกิจ (business environment) หมายถึง องค์ประกอบภายนอกของธุรกิจที่มีผลกระทบถึงองค์กรธุรกิจ

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2529: 8-10) กล่าวว่า ธุรกิจทุกประเภทที่ดั่งขึ้นมาย่อมจะต้องตกอยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมภายนอกที่สำคัญ มากน้อยแตกต่างกันออกไป สภาวะแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ธุรกิจนั้นมีได้หยุคนึงอยู่กับที่ แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง จะมีผลกระทบต่อธุรกิจมากน้อยแล้วแต่กรณี เพื่อให้ธุรกิจอยู่ได้ ผู้บริหารธุรกิจต้องพยายามปรับธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเหล่านั้น ได้แก่ สภาวะแวดล้อมทางกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีด้านผู้อุปโภคและบริโภค และสภาวะแวดล้อมทางคู่แข่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related Research)

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2528) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนยากจน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาดิน ตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนงานและขั้นตอนรับผลประโยชน์จากโครงการ มากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาตามตัวแปรที่ตั้งไว้พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในขั้นตอนค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไข และขั้นตอนตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขและวางโครงการแก้ปัญหา เป็นอย่างมาก

ส่วนวิช เบญจาทิกุล (2529) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา กรณีศึกษา: หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2527 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล อาทิเช่น อายุ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง เช่น ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เช่น ความสามารถในการใช้ภาษาท้องถิ่นคำเมืองภาคเหนือ และ ศาสนา ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม เช่น การได้เห็นตัวอย่างการพัฒนาดีเด่นจากหมู่บ้านอื่น ทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา

นอกจากนั้นศิริวรรณ วงษ์สมบัติ (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทรายและอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ อายุ รายได้ ประสิทธิภาพการ ฝึกอบรม ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการทำนุบำรุงการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม คือ ประสิทธิภาพการฝึกอบรม และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ส่วนไกรสิทธิ์ ชัยพรหม (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับ รายได้ ขนาดครอบครัว การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ ความมุ่งมั่นในชีวิต และค่านิยมที่มีต่อกลุ่มเกษตรกร

จิรายุ ทองเขื่อน (2537) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ เมื่อแยกพิจารณาขั้นตอนของการมีส่วนร่วม พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การประสานงาน การดำเนินการและการรับประโยชน์อยู่ในระดับต่ำ ในด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมพบว่า อายุ รายได้ ของครัวเรือน พื้นที่ถือครอง สมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

ในขณะที่ สลิษา พึ่งแสงแก้ว (2537) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ชุมชนบ้านห้วยแก้ว อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลจากการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านใน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน ขั้นตอนการลงทุนและปฏิบัติ และขั้นตอนการติดตามและประเมินผลงาน พบว่าการศึกษาในเชิงปริมาณชาวบ้านมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย แต่จากการศึกษาเชิงคุณภาพยืนยันได้ว่าทั้ง 4 ขั้นตอน ชาวบ้านมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก จึงทำให้ไม่สามารถวัดด้วยข้อมูลเชิงปริมาณได้ เพราะชาวบ้านจะมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการเป็นส่วนมาก จึงทำให้ไม่สามารถวัดด้วยข้อมูลเชิงปริมาณได้

พงษ์พันธ์ พนาสันติกุล (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการเกษตรบนที่สูงของสตรีเผ่าม้ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาพบว่า โดยรวมแล้ว จำนวนแรงงานสมาชิกในครัวเรือน แหล่งเงินทุน การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเกษตรบนที่สูงของสตรีเผ่าม้ง อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานบางประการ อาทิ เช่นอายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน และขนาดของพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเกษตรบนที่สูงของสตรีเผ่าม้ง นอกจากนั้นผลการศึกษาพบว่าสตรีเผ่าม้งขาดการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เปรมวดี สิทธิโกสัย (2539) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ของสมาชิกสตรีสหกรณ์การเกษตรเมืองสุรินทร์ จำกัด จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การศึกษาอบรมจากสหกรณ์ ความรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการสหกรณ์ และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากสหกรณ์ แต่การรับบริการข่าวสารจาก สหกรณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ของสมาชิกสตรีสหกรณ์การเกษตรเมืองสุรินทร์ จำกัด จังหวัดสุรินทร์

อภิชาติ มนัสตรง (2542) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรหนองม่วงไข่ จำกัด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่จำเป็นและสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ มีดังต่อไปนี้ สมาชิกที่มีที่ดินทำการเกษตรมาก มีรายได้มาก มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์มาก มีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ และที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นาน จะมีส่วนร่วมและเข้าร่วมในกิจกรรมสหกรณ์มากกว่าสมาชิกที่มีที่ดินทำการเกษตรน้อย มีรายได้น้อย มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์น้อย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสหกรณ์ และที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ยังไม่นาน ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับเพศและอายุ พบว่าเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์

ในขณะที่ผลการศึกษาของ วรวงษ์ กาญจนวงศ์ (2543) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดน เขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าโดยรวมแล้ว ผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลาง และจากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย พบว่าความคาดหวังอัตราประโยชน์จากชุมชน และทัศนคติต่อการส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดนเขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย

รามศรี พรหมชาติ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนในบ้านโป่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อยในทุกขั้นตอนคือ ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนการวางแผนและดำเนินกิจกรรม ขั้นตอนการลงทุน และปฏิบัติตาม ขั้นตอนในการติดตามประเมินผล ส่วนการศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกัน สำหรับบุคคลที่มีอาชีพ การศึกษา ภูมิฐานะที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกัน

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนบ้านสบรวก (สามเหลี่ยมทองคำ) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา แสดงว่า ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของหัวน้ำครอบครัว ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยม ทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วรพล อัฐวงศ์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ลำพูน จำกัด ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ ลำพูน จำกัด โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สมรสแล้ว มีอาชีพรับจ้าง มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน โดยเฉลี่ย 38 ปี มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม 2 ปี มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมในด้านการผลิตไวน์ในระดับมากที่สุด มีความรู้เกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับปานกลาง มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตไวน์ในระดับมากที่สุด มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการของกลุ่มในระดับมากที่สุด 2) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ ลำพูน จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ ลำพูน จำกัด มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับน้อย มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในระดับน้อย มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อยที่สุด 3) ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ ลำพูน จำกัด พบว่า ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรจาก 13 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ลำพูน จำกัด อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรอิสระ ดังนี้ สถานภาพสมรส ความรู้เกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านอื่นนอกเหนือจากด้านการผลิตไวน์ อาชีพรับจ้าง ทัศนคติที่มีต่อสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ลำพูน จำกัด และอายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ ลำพูน จำกัด

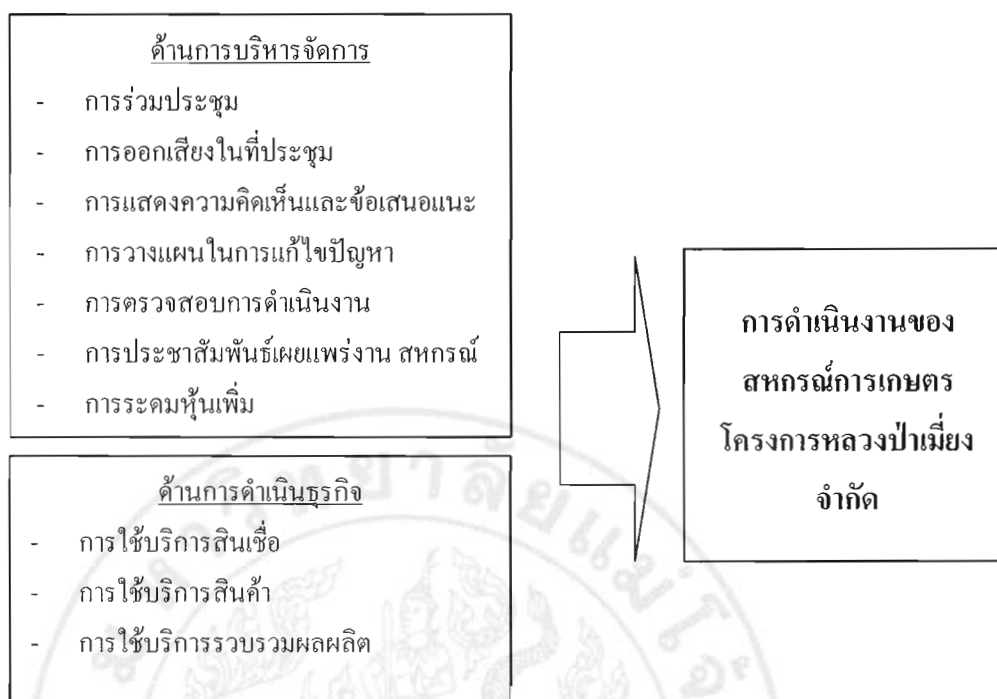
วิจิตร วิมาลย์ (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แม่नादेิง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับรายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรที่มี ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกันในการมีส่วนร่วม 3 ด้านคือ ด้านการร่วมค้นหาปัญหา ด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามประเมินผล ระดับต่ำมาก ถึงระดับปานกลาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

(Conceptual Framework of the Research)

ศึกษาในการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด โดยจะแบ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการและการดำเนินธุรกิจ โดยในแต่ละด้านจะประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย การร่วมประชุม การออกเสียงในที่ประชุม การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การวางแผนในการแก้ไขปัญหา การตรวจสอบการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานสหกรณ์ การระดมทุนเพิ่ม ส่วนด้านการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย การให้บริการสินเชื่อ การให้บริการซื้อสินค้า การรวมรวมผลผลิต ทั้งนี้เมื่อเราได้ศึกษากับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆแล้ว ก็จะนำไปสู่การดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป

“การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด” มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีการวิจัย
(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดวิธีการวิจัย
ไว้ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Research)

การวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัดในพื้นที่ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยพื้นที่
ในการวิจัยมีทั้งหมดจำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปางบง บ้านน้ำโค้ง บ้านกำแพงหิน บ้านแม่ตอน
บ้านดง บ้านปางไฮ ตำบลเทพเสด็จ

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(The Population and Sampling Procedures)

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง
จำกัด ในพื้นที่บ้านปางบง บ้านน้ำโค้ง บ้านกำแพงหิน บ้านแม่ตอน บ้านดง บ้านปางไฮ ตำบลเทพ
เสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 291 ราย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกสหกรณ์ในแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่เป้าหมาย

หมู่บ้าน	จำนวนสมาชิกสหกรณ์(ราย)
บ้านปางบง	26
บ้านน้ำไค้ง	35
บ้านกำแพงหิน	51
บ้านแม่ตอน	46
บ้านดง	64
บ้านปางไฮ	69
รวม	291

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง
(Sample Size)

เนื่องจากจำนวนประชากรดังกล่าวมีจำนวนมากผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างจากตัวแทนหมู่บ้าน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จำนวนหาตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ($e = 0.05$)

แทนค่าจากสูตรได้

$$n = \frac{291}{1 + 291(0.05)^2} = 168$$

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากแต่ละกลุ่มหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกสหกรณ์ไม่เท่ากัน ดังนั้นผู้วิจัยจะสุ่มตัวอย่างจากแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีสูตรการคำนวณตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 N_i = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน
 n_i = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

จะได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนสมาชิกสหกรณ์ (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
บ้านปางบง	26	15
บ้านน้ำโค้ง	35	20
บ้านกำแพงหิน	51	29
บ้านแม่ตอน	46	27
บ้านดง	64	37
บ้านปางไฮ	69	15
รวม	291	168

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อคำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยจะสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic random sampling) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Systematic random sampling} &= \frac{N}{n} \\ &= \frac{291}{168} \sim 2 \end{aligned}$$

เมื่อได้ช่วงของการสุ่มแล้ว (ซึ่งเท่ากับ 2) ผู้วิจัยจะเรียงลำดับประชากรตามเลขทะเบียนสมาชิกสหกรณ์แล้วสุ่มหาหน่วยเริ่มต้น ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แล้วหาหน่วยตัวอย่างต่อไปโดยนับทีละ 2 จนครบ ตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือในการวิจัย (Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถาม ที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย คำถามปลายปิด และ คำถามปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การร่วมประชุม การออกเสียงในที่ประชุม การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การวางแผนในการแก้ไขปัญหา การตรวจสอบการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่งานสหกรณ์ และการระดมหุ้นเพิ่ม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการประมาณค่า จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นด้านการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ได้แก่ การใช้บริการสินเชื่อ การใช้บริการ

สินค้า การรวบรวมผลผลิต ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการประมาณค่าจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

วิธีการรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ในพื้นที่โครงการหลวง และความต้องการมีส่วนร่วม
2. นัดหมายกับประธานกลุ่มย่อยสมาชิก และสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในพื้นที่ เพื่อกำหนด วัน เวลา ในการเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่ได้กำหนดไว้
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลผลสรุป และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามเสร็จสิ้นตามที่กำหนดแล้ว จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division) เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage) เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาในการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในการนำเสนอครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลประกอบการบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้เกี่ยวกับ 1) สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และ 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

เพศ

จากผลการวิจัยพบว่า เกือบสองในสามของผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ 63.90) เป็นเพศชาย และมากกว่าหนึ่งในสามของผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ 36.10) เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 4) แสดงให้เห็นว่าคนไทยยกย่องเพศชายให้เป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการหารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงทำให้เพศชายสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่

อายุ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี ($SD=12.13$) ผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุด คือ 25 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 75 ปี โดยประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.81) มีอายุมากกว่า 50 ปี อีกประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.19) มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.64) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และมีเพียง 9 ราย (ร้อยละ 5.36) มีอายุไม่เกิน 30 ปี

แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีอายุมากกว่า 50 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงาน และมีบทบาทสำคัญในครอบครัวในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ มีหน้าที่ในการดูแลครอบครัวจึงเข้าร่วมเป็นสมาชิก เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 4

ระดับการศึกษาสูงสุด

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสองในสาม (ร้อยละ 66.72) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ในขณะที่ร้อยละ 7.68 ไม่ได้จบการศึกษาภาคบังคับ และร้อยละ 2.34 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่สมาชิกไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษามากนัก เนื่องจากตนเองมีอาชีพเกษตรกรรมไม่จำเป็นต้องเรียนระดับสูงก็สามารถประกอบอาชีพได้แล้ว นอกจากนี้ในอดีตกการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทยบังคับให้ศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น

สถานภาพสมรส

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 86.90) สมรสแล้ว มีเพียง 14 ราย (ร้อยละ 8.34) ที่เป็นหม้าย และ 8 ราย (ร้อยละ 4.76) โสด ดังแสดงในตารางที่ 4 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สมรสแล้วแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ ตลอดจนมีความรับผิดชอบที่จะมีครอบครัว

อาชีพหลัก

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.86) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีเพียง 12 ราย (ร้อยละ 7.14) ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ทั้งนี้เนื่องจาก สหกรณ์เป็นสหกรณ์การเกษตร ซึ่งตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกซึ่งเป็นเกษตรกร ดังนั้นเกษตรกรจึงเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ ดังแสดงในตารางที่ 4

รายได้จากอาชีพหลัก

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย ประมาณ 4,196 บาทต่อเดือน ($SD=1486.10$) ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สูงสุด 8,000 ต่อเดือน และมีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาทต่อเดือน โดย ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30.95) มีรายได้จากอาชีพหลักต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท และมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.76) มีรายได้จากอาชีพหลัก 3,001-5,000 บาทต่อเดือน และ 3,000-4,000 บาทต่อเดือน ส่วนผู้ที่มีรายได้จากอาชีพหลัก มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือนมีเพียงร้อยละ 14.20 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากรายได้หลักของสมาชิกมาจากการเกษตร ซึ่งผันแปรตามพื้นที่เพาะปลูกของสมาชิกแต่ละคน จึงทำให้รายได้จากอาชีพหลักของสมาชิกไม่เท่าเทียมกัน ดังแสดงในตารางที่ 4

อาชีพรอง

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.04) มีอาชีพรองและรับจ้างเป็นอาชีพรอง มีเพียงร้อยละ 4.76 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพและอาชีพค้าขายตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

แสดงให้เห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมเกษตรกรรมในอดีตเข้าสู่สังคมทุนนิยมในปัจจุบัน ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่พลิกผันตนเองเข้าสู่อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพเสริม เพราะเป็นอาชีพที่ได้รับผลตอบแทนจากการทำนอกรนอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม

รายได้จากอาชีพรอง

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 138 รายมีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ยประมาณ 1,797 บาทต่อเดือน ($SD=1486.10$) ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพรองสูงสุด 5,000 บาทต่อเดือน โดยผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.48) มีรายได้จากอาชีพรองต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท ผู้ให้ข้อมูลหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.93) มีรายได้จากอาชีพรอง 1,000-2,000 บาทต่อเดือน มีเพียง 17, 14 และ 12 ราย (ร้อยละ 10.12, 8.33 และ 7.14 ตามลำดับ) มีรายได้จากอาชีพรองมากกว่า 4,000 บาทต่อเดือน, 2,001-3,000 บาท และ 3,001-4,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

(n=168)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	62	36.10
ชาย	106	63.90
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน 30	9	5.36
31-40	33	19.64
41-50	44	26.19
มากกว่า 50	82	48.81
$\bar{X}=50.14$, Max-Min =75-25, SD=12.13		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้จบการศึกษาภาคบังคับ	13	7.68
ประถมศึกษาตอนต้น	112	66.72
ประถมศึกษาตอนปลาย	22	13.12
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	4.78
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	5.36
ปริญญาตรี	4	2.34
สถานภาพสมรส		
โสด	8	4.76
สมรส	146	86.90
หม้าย	14	8.34
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	156	92.86
รับจ้าง	12	7.14

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=168)

สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากอาชีพหลัก (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 3,000	52	30.95
3,000-4,000	44	26.19
4,001-5,000	48	28.57
มากกว่า 5,000	24	14.28
$\bar{X}=4196.43$, Max-Min =8,000-2,000, SD= 1316.68		
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	30	17.96
เกษตรกรรม	37	22.02
ค้าขาย	8	4.76
รับจ้าง	93	55.36
รายได้จากอาชีพรอง (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 1,000	38	40.48
1,000-2,000	57	33.93
2,001-3,000	14	8.33
3,001-4,000	12	7.14
มากกว่า 4,000	17	10.12
$\bar{X}= 1797.62$, Max-Min = 5,000-0, SD= 1486.10		
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก (ปี)		
ต่ำกว่า 2	4	2.40
2-4	4	2.40
5-7	48	28.60
8-10	48	28.60
มากกว่า 10	64	38.00
$\bar{X}= 8.48$, Max-Min = 11-1, SD= 2.59		

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง เป็นระยะเวลาโดยเฉลี่ย 8 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสั้นที่สุด 1 ปีและนานที่สุด 11 ปี ผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.20) มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 5-10 ปี ผู้ให้ข้อมูลหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.00) มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกมากกว่า 10 ปี มีเพียง 8 ราย (ร้อยละ 4.80) มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกต่ำกว่า 2 ปี และ 2-4 ปี

เหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

จากผลการวิจัยในตารางที่ 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.17) เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ เช่น ส่งผลผลิตมารวมขาย ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.45, ร้อยละ 42.26) ต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30.35) ศรัทธาในวิธีการสหกรณ์ ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.64) เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อที่จะกู้ยืมเงิน มีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 12.50) มีคนชักชวนและเพื่อฝากเงินและต้องการเงินปันผล

เนื่องจากสมาชิกมีการเพาะปลูกกาแฟเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้ปัจจัยการผลิตและมีผลผลิตออกมาทุกปี สมาชิกจึงต้องการทำกิจกรรมร่วมกับสหกรณ์ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองจะได้ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางในด้านราคาสินค้า และเพื่อให้เกิดความสามัคคีมีความเป็นหนึ่งเดียวในมวลหมู่สมาชิก เพื่อที่จะให้สหกรณ์สามารถดำเนินงาน เพื่อตอบสนองความต้องการในการติดต่อกับสหกรณ์เท่าที่ควร

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

(n=168)

เหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อจะได้ ส่งผลผลิตมาขายให้กับสหกรณ์	91	54.17
ต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	73	43.45
เพื่อซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์	71	42.26
ศรัทธาในวิธีการสหกรณ์	51	30.35
เพื่อที่จะกู้ยืมเงิน	33	19.64
มีคนชักชวน	21	12.50
เพื่อฝากเงิน	21	12.50
ต้องการเงินปันผล	21	12.50

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในสาม (ร้อยละ 62.50) มีความเห็นว่าที่ตั้งของสหกรณ์ไม่เหมาะสม และมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.50) มีความเห็นว่าที่ตั้งสหกรณ์เหมาะสม ดังแสดงในตารางที่ 6 ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสหกรณ์ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง ต้องอาศัยบ้านของคณะกรรมการจึงทำให้สหกรณ์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการติดต่อกับสหกรณ์เท่าที่ควร

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์

(n=168)

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
เหมาะสม	63	37.50
ไม่เหมาะสม	105	62.50

ความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.29) มีความเห็นว่ามีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ และผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.71) มีความเห็นว่ามีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ ดังแสดงในตารางที่ 7 ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง ได้อาศัยบ้านสมาชิกเป็นที่ทำการ แต่เขตการรับผิดชอบดูแลของสหกรณ์ครอบคลุมหลายหมู่บ้าน จึงทำให้ในบางหมู่บ้านเดินทางมายังสหกรณ์ยากลำบาก

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์

(n=168)

ความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
สะดวก	60	35.71
ไม่สะดวก	108	64.29

สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.86) มีความเห็นว่ามีสาเหตุที่ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์เพราะไม่มีรถประจำทางผ่าน ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.12) มีความเห็นว่ามีสาเหตุที่ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์เพราะตั้งอยู่ไกลจากถิ่นที่อยู่ของสมาชิกและ ประมาณเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.55) ของผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นว่ามีสาเหตุที่ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์เพราะการเดินทางยากลำบาก สมาชิกส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ เมื่อฝนตกจึงเดินทางลำบาก และในบางช่วงเส้นทางมีวามลาดชัน นอกจากนั้นที่ตั้งสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านของกรรมการยังไม่มีรถประจำทางผ่าน ถนนเชื่อมต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ไม่ใช่เส้นทางที่ต้องมีคนเดินทางมาก และตั้งอยู่ไกลจากถิ่นที่อยู่ของสมาชิก เส้นทางเป็นภูเขา และแต่ละหมู่บ้านมีความห่างไกลกันค่อนข้างมาก จึงส่งผลให้สมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น เดินทางมาติดต่อกับสหกรณ์ยากลำบาก ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์

(n=168)

สาเหตุในความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรถประจำทางผ่าน	72	43.86
ตั้งอยู่ไกลจากถิ่นที่อยู่ของสมาชิก	59	35.12
การเดินทางยากลำบาก	53	31.55

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสองสาม (ร้อยละ 69.64) ไม่สะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์ และผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30.36) สะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์ ดังแสดงในตารางที่ 9 โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกไม่มีความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากที่ตั้งของสำนักงานสหกรณ์ที่อยู่ห่างไกลจากถิ่นที่อยู่ของสมาชิก การไม่มีรถประจำทางผ่าน นอกจากนั้นสมาชิกยังได้ให้สาเหตุในความไม่สะดวกเพิ่มเติมในด้านเจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอกับการให้บริการสมาชิก ต้องใช้เวลาในการรอนาน มีขั้นตอนในการดำเนินงานมากเกินไป และสถานที่สหกรณ์คับแคบ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์

(n=168)

ความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
สะดวก	51	30.36
ไม่สะดวก	117	69.64

สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.50) ให้สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์คือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.50) ให้สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์คือต้องรอนาน

ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่มาประจำเพื่อปฏิบัติงานของสหกรณ์ โดยสหกรณ์จะจ้างมาเป็นครั้งคราว แล้วแต่ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ หรือให้กรรมการเป็นผู้ดำเนินการ เกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 14.90) ของผู้ให้ข้อมูลให้สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์ คือ มีขั้นตอนในการดำเนินงานมากเกินไป เนื่องจากสหกรณ์เป็นนิติบุคคลการดำเนินงานต่างๆ ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ และจะต้องมีการบันทึกบัญชีตามแบบสหกรณ์ ตลอดจนมีการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์โดยผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องมีความรัดกุม รอบคอบและโปร่งใสจึงทำให้มีขั้นตอนในการดำเนินงานค่อนข้างมาก มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 22 ราย (ร้อยละ 13.10) ให้สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์ คือ สถานที่คับแคบ สำนักงานสหกรณ์เป็นบ้านของกรรมการ ซึ่งเป็นที่พักอาศัย จึงไม่เหมาะกับการเป็นสำนักงาน ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์

(n=168)

สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ	63	37.50
ต้องรอนาน	36	21.50
มีขั้นตอนในการดำเนินงานมากเกินไป	25	14.90
สถานที่คับแคบ	22	13.10

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.60 ถึงร้อยละ 74.40) มีส่วนร่วมปานกลาง ในประเด็น 1) การมีส่วนร่วมการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ 2) การมีส่วนร่วมการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ 3) การมีส่วนร่วมการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ 5) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ 6) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 7) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ 8) การมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์ 9) การมีส่วนร่วมในระดมเงินทุนของตนเองต่อสหกรณ์ 10) การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ และ 11) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกจะทำให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์ นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งยังมีส่วนร่วมน้อยเพียงประเด็นเดียว คือ การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47.00) มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.00) มีส่วนร่วมมาก และ ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.00) มีส่วนร่วมน้อย

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ปานกลาง เนื่องจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ จะมีการประชุมปีละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ในรอบปีบัญชี ซึ่งในรอบปีบัญชีจะสิ้นสุดในวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี ซึ่งสหกรณ์ต้องจัดการประชุมภายใน 150 วัน หลังจากปิดบัญชี โดยส่วนใหญ่สหกรณ์จะมีการจัดการประชุมในช่วงเดือนกรกฎาคมและสิงหาคมของทุกปี ซึ่งในช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่สมาชิกต้องทำการดูแลรักษาไร่กาแฟของตนเอง จึงทำให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมปานกลาง และการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบถึงวันประชุมใหญ่ด้วย และสถานที่จัดประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์อาจอยู่ห่างไกลจากที่อยู่ของสมาชิกด้วย

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.60) มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.80) มีส่วนร่วมน้อยและผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.60) มีส่วนร่วมมาก

ในการประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ได้มีการรวมกลุ่มประชุมกลุ่มย่อยในบ้านของกรรมการคนใดคนหนึ่งในแต่ละหมู่บ้าน โดยบางหมู่บ้านอาจไม่มีสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการ จึงไม่มีการรวมกลุ่มจัดประชุมกลุ่มย่อยในบางหมู่บ้าน จึงส่งผลให้ภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.20) มีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.10) มีส่วนร่วมน้อย ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 16.70 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมมาก

ในการประชุมใหญ่สมาชิกต้องร่วมออกเสียงลงมติในระเบียบวาระต่างๆ ซึ่งในบางมติต้องออกเสียงเป็นเอกฉันท์ บางมติก็ใช้เสียงข้างมาก บางมติต้องใช้เสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของผู้ประชุม หรือบางมติต้องมีเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นต้น จึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.50) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์น้อย ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.70) มีส่วนร่วมปานกลาง มีเพียง 8 ราย (ร้อยละ 4.80) ที่มีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์น้อยเนื่องจากสมาชิกจะสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยสมาชิกอาจบอกผ่านกรรมการหรือการเขียนข้อความบอกผ่านกรรมการ เพื่อกรรมการจะได้นำเสนอในที่ประชุมในแต่ละเดือน

การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44.60) มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.70) มีส่วนร่วมน้อย และ ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 16.70 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ปานกลาง โดยส่วนใหญ่แล้วปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสหกรณ์ คณะกรรมการของสหกรณ์ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารงานของสหกรณ์ จะมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มากกว่าสมาชิก จึงส่งผลให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.60) มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.70) มีส่วนร่วมน้อย และ ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 16.70 เท่านั้นมีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานปานกลาง เนื่องจากการดำเนินงานของสหกรณ์ในแต่ละปี จะมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกันเสนอแผนงานต่างๆ และร่วมกันพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วจึงได้นำแผนงานดังกล่าวไปกำหนดให้คณะกรรมการหรือฝ่ายจัดการปฏิบัติตามแผนงานต่อไป

การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.70) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.00) มีส่วนร่วมน้อย ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 17.30 เท่านั้นมีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ อย่างไรก็ตามสมาชิกยังสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้โดยการสอบถามคณะกรรมการ หรือสังเกตสินค้าต่างๆ ของสหกรณ์ได้

การมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.40) มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.10) มีส่วนร่วมน้อย และเพียงร้อยละ 15.50 เท่านั้นมีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์ปานกลาง ทั้งนี้หน้าที่ในประชาสัมพันธ์และ

เผยแพร่ผลงานของสหกรณ์เป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายจัดการของสหกรณ์หรือคณะกรรมการ เว้นแต่สหกรณ์อาจขอความร่วมมือให้สมาชิกช่วยเหลือประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์เป็นครั้งคราว

การมีส่วนร่วมในการระดมเพิ่มทุนของตนเองต่อสหกรณ์

จากการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.80) มีส่วนร่วมในการระดมเพิ่มทุนของตนเองต่อสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.60) มีส่วนร่วมน้อยและ ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 19.60 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสามารถทำการเพิ่มทุนในสหกรณ์ได้ตลอดเวลาในการเป็นสมาชิก ซึ่งแล้วแต่ความสมัครใจของสมาชิก เว้นแต่ในกรณีที่สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์ สมาชิกต้องเพิ่มทุนในสัดส่วนร้อยละ 5 ของวงเงินกู้ ซึ่งได้มีการกำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ โดยสมาชิกบางรายอาจไม่ได้กู้เงินสหกรณ์จึงทำให้มีการระดมทุนของตนเองต่อสหกรณ์ ทั้งนี้การระดมทุนของตนจึงขึ้นอยู่กับวงเงินกู้ที่กู้จากสหกรณ์และเพิ่มทุนด้วยความสมัครใจ

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 74.40) มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 23.20) มีส่วนร่วมน้อย มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 4 ราย (ร้อยละ 2.40) ที่มีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสหกรณ์มีการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การทำความสะอาดหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการกำหนดให้จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่ให้สมาชิกเข้าร่วมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.40) มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.60) มีส่วนร่วมน้อยและ ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.00) มีส่วนร่วมมาก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่ในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ ตลอดจนการแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกถือปฏิบัติ

ตามถือเป็นหน้าที่ของสหกรณ์ โดยสหกรณ์ต้องกำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการดำเนินงานต่างๆ ของสหกรณ์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกทำให้สหกรณ์จะได้รับประโยชน์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.80) เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกทำให้สหกรณ์จะได้รับประโยชน์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.00) มีส่วนร่วมน้อย มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 12 ราย (ร้อยละ 7.10) ที่มีส่วนร่วมมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจของสมาชิกสหกรณ์จะทำให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์ ดังตารางที่ 11

จากตารางที่ 11 ยังแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในประเด็นการมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 56.50 ในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์ยังขาดการประสานงานกันระหว่างตัวสมาชิกกับสหกรณ์ หรือสมาชิกกับกรรมการจึงทำให้สมาชิกเองไม่มีโอกาสได้พบปะตัวคณะกรรมการ ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ ซึ่งมีส่วนร่วมน้อย ในจำนวนร้อยละ 32.10, 32.70, 35.10 และ 38.70 ตามลำดับ เนื่องจากสหกรณ์ไม่มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่มาดำเนินการในการบริหารจัดการของสหกรณ์ โดยให้คณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจไม่เกิดการทั่วถึงแก่สมาชิกได้

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

(n=168)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์	52	31.00	79	47.00	37	22.00
การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์	38	22.60	85	50.60	45	26.80
การมีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี	28	16.70	86	51.20	54	32.10
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์	8	4.80	65	38.70	95	56.50
การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์	28	16.70	75	44.60	65	38.70
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	28	16.70	85	50.60	55	32.70
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์	29	17.30	97	57.70	42	25.00
การมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์	26	15.50	83	49.40	59	35.10
การมีส่วนร่วมในการระดมเงินทุนของตนเองต่อสหกรณ์	33	19.60	87	51.80	48	28.60
การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์	4	2.40	125	74.40	39	23.20
การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์	32	19.00	88	52.40	48	28.60
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกจะทำให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์	12	7.10	124	73.80	32	19.00

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ 2) การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ และ 3) การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมปานกลางในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ ในประเด็น 1) การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ 2) การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร 3) การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร 4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ 5) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ และ 6) การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์

การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 58.90) มีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.20) มีส่วนร่วมน้อย ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 14.90 เท่านั้นมีส่วนร่วมมาก ในกระบวนการกำหนดการให้สินเชื่อของสหกรณ์นั้น สหกรณ์ต้องสำรวจความต้องการของสมาชิกในแต่ละรายก่อน เพื่อที่สหกรณ์จะได้จัดหาแหล่งทุนมาให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสองในสาม (ร้อยละ 66.10) มีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตรปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 31 ราย (ร้อยละ 18.50) มีส่วนร่วมน้อย และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 26 ราย (ร้อยละ 15.50) มีส่วนร่วมมาก ก่อนการให้เงินกู้ในแต่ละครั้ง สมาชิกต้องได้รับการชี้แจงและต้องเข้าใจถึงวงเงินของแต่ละคน ที่จะสามารถขอกู้จาก

สหกรณ์ได้ และกำหนดระยะเวลาในการชำระคืน พร้อมทั้งอัตราดอกเบี้ยที่จะให้กู้ด้วย ทั้งนี้จึงได้มีการประชุมชี้แจงแก่สมาชิกนั่นเอง

การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.30) มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตรปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.00) มีส่วนร่วมมาก และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 23 ราย (ร้อยละ 13.70) ที่มีส่วนร่วมน้อย ในการให้เงินกู้ของสหกรณ์นั้น สหกรณ์ต้องกำหนดระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติในการให้สินเชื่อแก่สมาชิกแต่ละราย หากสมาชิกที่กู้เงินแล้วไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนดไว้ สหกรณ์มีสิทธิเรียกเงินคืนจากสมาชิกก่อนกำหนดชำระเงินได้

การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 69.00) มีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 32 ราย (ร้อยละ 19.00) มีส่วนร่วมน้อย มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 20 ราย (ร้อยละ 11.90) ที่มีส่วนร่วมมาก ในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ สหกรณ์ต้องสำรวจความต้องการของสมาชิก ว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ เช่น พืชที่ปลูก จำนวนผลผลิต พื้นที่ปลูก ทั้งนี้เพื่อสหกรณ์จะได้ประมาณการความสามารถในการชำระเงินคืนของสมาชิกด้วย

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 61.30) มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.60) มีส่วนร่วมมาก มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 17 ราย (ร้อยละ 10.10) ที่มีส่วนร่วมน้อย สมาชิกสหกรณ์จะได้รับประโยชน์จากการให้สินเชื่อโดยได้รับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำและระยะเวลาที่กู้เหมาะสมกับความต้องการใช้เงินของสมาชิก

การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 80.40) มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 ราย (ร้อยละ 12.50) มีส่วนร่วมน้อย และมีเพียง 12 ราย (ร้อยละ 7.10) ที่มีส่วนร่วมมาก สมาชิกที่กู้เงินจากสหกรณ์ จะต้องนำเงินกู้ที่ได้รับจากสหกรณ์นั้น ไปใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงินของ

ตนเอง หากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ เมื่อมีการตรวจสอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สหกรณ์อาจเรียกเงินคืนจากสมาชิกรายนั้นได้เลย การให้คำแนะนำในการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรจึง จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกต้องเข้ามามีส่วนร่วมดังตารางที่ 12

จากตารางที่ 12 ยังแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมมากในประเด็นการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ (ร้อยละ 28.60) เนื่องจากธุรกิจ ดังกล่าวเป็นผลดีโดยตรงที่สมาชิกจะได้รับ และสมาชิกมีความต้องการให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจนี้ เนื่องจากจะได้เป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีส่วนร่วม น้อยในประเด็นการมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่ได้รับบริการจากสหกรณ์ (ร้อยละ 26.20) เนื่องจากการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกแต่ละรายของสหกรณ์นั้น จะต้องได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการตามระเบียบข้อบังคับที่สหกรณ์ต้องปฏิบัติ จึงทำให้สมาชิกบางรายอาจไม่ได้รับ เงินกู้หรือได้รับเงินกู้ในจำนวนที่น้อยลงกว่าที่สมาชิกต้องการ

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำนวนตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด (n=168)

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์	25	14.90	99	58.90	44	26.20
การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการแจ้งการให้สินเชื่อการเกษตร	26	15.50	111	66.10	31	18.50
การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร	37	22.00	108	64.30	23	13.70
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์	20	11.90	116	69.00	32	19.00
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์	48	28.60	103	61.30	17	10.10
การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์	12	7.10	135	80.40	21	12.50

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.70-81.50) มีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น คือ 1) การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ 4) จำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์ 5) การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต และ 6) การได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตโดยผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ปานกลาง

จำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสองในสาม (ร้อยละ 67.30) มีจำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์ปานกลาง รองลงมาร้อยละ 22.60 มีส่วนร่วมน้อยและร้อยละ 10.10 มีส่วนร่วมมาก แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของสหกรณ์ในการจัดหาปัจจัยมาบริการแก่สมาชิก ได้แก่ ปุ๋ย อุปกรณ์การเกษตร เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิก เพื่อสมาชิกจะได้นำปัจจัยเหล่านี้ไปดูแลรักษาไร่นาของตนเอง

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.70) มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.90) มีส่วนร่วมน้อย มีเพียง 4 ราย (ร้อยละ 2.40) มีส่วนร่วมมาก สหกรณ์และคณะกรรมการจะเป็นผู้ดำเนินการในการขายปัจจัยให้กับสมาชิก โดยสมาชิกมีหน้าที่เพียงแค่อำนาจเวลาที่สหกรณ์จะเปิดจำหน่ายปัจจัยการผลิตนั่นเอง

การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.50) มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิตปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.60) มีส่วนร่วมน้อย มีเพียง 20 ราย (ร้อยละ 11.90) มีส่วนร่วมมาก ในการขายสินค้า สหกรณ์จะจำหน่ายทั้งในรูปแบบของเงินสดและเงินเชื่อ โดยสหกรณ์จะต้องมีการกำหนดระเบียบก่อนเพื่อรองรับธุรกิจจัดหาสินค้าซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของกรรมการ โดยสมาชิกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.20) มีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิตปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 22.00) มีส่วนร่วมน้อย มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 8 ราย (ร้อยละ 4.80) ที่มีส่วนร่วมมาก สหกรณ์ต้องทราบข้อมูลด้านความต้องการในการใช้ปัจจัยการผลิตของสมาชิก โดยสมาชิกจะต้องแสดงความต้องการในแบบสำรวจความต้องการเพื่อสหกรณ์จะได้นำผลการสำรวจมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดปริมาณในการสั่งสินค้ามาจำหน่าย

การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 68.50) มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.00) มีส่วนร่วมมาก มีเพียง 21 ราย (ร้อยละ 12.50) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย โดยสมาชิกจะได้รับสินค้าจากสหกรณ์ตามความต้องการที่สมาชิกได้ระบุไว้ในแบบสำรวจความต้องการปัจจัยการผลิตของสมาชิก

การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 81.50) มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 19 ราย (ร้อยละ 11.30) มีส่วนร่วมน้อย มีเพียง 12 ราย (ร้อยละ 7.10) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมมาก สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและคำแนะนำในการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ ในการสำรวจความต้องการใช้ปัจจัยการผลิตของสมาชิก ดังตารางที่ 13

จากตารางที่ 13 ยังแสดงให้เห็นถึงประเด็นการได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตที่มีมากถึงร้อยละ 36.90 เนื่องจากในช่วงที่สหกรณ์จะดำเนินการชี้แจงนั้น เป็นช่วงที่สมาชิกอยู่ในช่วงการดูรักษาต้นกาแฟของแต่ละคน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมดังกล่าว ส่วนการมีส่วนร่วมในจำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิตโดยมีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 22.60, 22.60 และ 22.00 ตามลำดับ เนื่องจากในหน้าที่ดังกล่าวยังเป็นการดำเนินการจากฝ่ายคณะกรรมการ สมาชิกจึงมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมดังกล่าวอยู่บ้าง ส่วนการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ โดยมีส่วนร่วมมาก ร้อยละ 19.00 นั้นเนื่องจากสมาชิกบางรายได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอจึงมีโอกาสได้นำเสนอหรือหาทางแก้ไขปัญหา จึงสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมข้อของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

(n=168)

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมข้อ	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์	17	10.10	113	67.30	38	22.60
การได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการเพื่อปัจจัยการผลิต	4	2.40	102	60.70	62	36.90
การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต	20	11.90	110	65.50	38	22.60
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต	8	4.80	123	73.20	37	22.00
การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์	32	19.00	115	68.50	21	12.50
การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์	12	7.10	137	81.50	19	11.30

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.10-88.10) มีส่วนร่วมปานกลางในด้าน 1) การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ 3) การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ 4) จำนวนผลผลิตที่การให้บริการกับสหกรณ์ 5) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ และ 6) การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต

จำนวนผลผลิตที่การให้บริการกับสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.20) มีส่วนร่วมในจำนวนผลผลิตที่การให้บริการกับสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 16.70 มีส่วนร่วมน้อย และมีผู้ให้ข้อมูลเพียง 17 ราย (ร้อยละ 10.10) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมมาก ในแต่ละปีสมาชิกสหกรณ์จะมีผลผลิตกาแฟเป็นจำนวนมาก โดยสมาชิกจะขายผลผลิตเหล่านี้ให้แก่สหกรณ์ เนื่องจากได้ราคาดีและมีความแน่นอน

การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณเกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.10) มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิตปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 24.40) มีส่วนร่วมมาก และมีผู้ให้ข้อมูลจำนวนเพียง 26 ราย (ร้อยละ 15.50) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย โดยในการรวบรวมผลผลิตสหกรณ์จะต้องสำรวจข้อมูล เพื่อคาดการณ์ผลผลิตที่คาดว่าจะสมาชิกจะผลิตได้ เนื่องจากสหกรณ์ต้องทราบถึงจำนวนผลผลิตทั้งหมด และรับซื้อผลผลิตทั้งหมดของสมาชิก การสำรวจและคาดการณ์ผลผลิตของสมาชิก จะทำให้สหกรณ์สามารถหาตลาดในการจำหน่ายผลผลิตที่รับมาจากสมาชิกได้โดยไม่ต้องมีการค้างสต็อกของกาแฟ

การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 88.10) มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิตปานกลาง มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 16 ราย (ร้อยละ 9.50) มีส่วนร่วมมาก และมีเพียง 4 ราย (ร้อยละ 2.40) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากสมาชิกมีปริมาณมาก สหกรณ์จึงมีความจำเป็นในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต ให้แก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติตาม

การมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 64.90) มีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 23.20) มีส่วนร่วมน้อย มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 ราย (ร้อยละ 11.90) ที่มีส่วนร่วมมาก สหกรณ์จำเป็นต้องทราบถึงปริมาณผลผลิตของสมาชิกแต่ละราย รวมทั้งช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตของสมาชิก เพื่อที่จะระบายสินค้าออกจากสหกรณ์ได้ทัน ก่อนที่ผลผลิตใหม่จะเข้ามา ทำให้สินค้าไม่ค้างสต็อก และไม่ทำให้ผลผลิตเสียหาย

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.10) มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 ราย (ร้อยละ 12.50) มีส่วนร่วมมาก มีเพียง 9 ราย (ร้อยละ 5.40) ที่มีส่วนร่วมน้อย ในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ สมาชิกจะได้ราคาที่แน่นอน ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และได้รับเงินตรงตามเวลา

การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.30) มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 21.40 มีส่วนร่วมมาก และมีเพียง 19 ราย (ร้อยละ 11.30) เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย สหกรณ์ต้องชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวันเวลาที่สมาชิกต้องนำผลผลิตมาส่งขายให้แก่สหกรณ์ และต้องมีคุณภาพผลผลิตต้องได้มาตรฐานตามความต้องการของสหกรณ์ โดยได้มีการแบ่งเกรดของกาแฟ ดังตารางที่ 14

จากตารางที่ 14 ยังแสดงให้เห็นถึงประเด็นการมีส่วนร่วมมาก คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต ร้อยละ 24.40 เนื่องจากสมาชิกที่ส่งผลผลิตให้กับสหกรณ์มาโดยตลอด จะสามารถเข้าใจถึงวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่งต้องมีการประชุมสมาชิกเป็นอย่างดี และจะเข้าร่วมประชุมทุกครั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน และสหกรณ์จะแจ้งให้สมาชิกทราบวันประชุมล่วงหน้าทุกครั้ง ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมการผลผลิตแก่สหกรณ์ที่มีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 23.20 นั้น เนื่องจากการกำหนดวิธีการต่างๆ จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกคอยปฏิบัติตามแผนที่คณะกรรมการเป็นผู้ร่วมกำหนดมาให้แก่สหกรณ์ดำเนินการต่อไป

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง
จำกัด

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต	(n=168)					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผลผลิตที่ใช้บริการกับสหกรณ์	28	16.70	123	73.20	17	10.10
การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต	41	24.40	101	60.10	26	15.50
การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต	16	9.50	148	88.10	4	2.40
การมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์	20	11.90	109	64.90	39	23.20
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์	21	12.50	138	82.10	9	5.40
การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์	19	11.30	113	67.30	36	21.40

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATION AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตลอดจนระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด จำนวนทั้งสิ้น 168 ราย สำหรับเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ได้สร้างขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดและคำถามแบบปลายปิด หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว ถอดรหัสจัดหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย นำเสนอในรูปแบบของค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และรายงานผลการวิจัยโดยการบรรยายความเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

การศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ได้ศึกษาในประเด็น เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก อาชีพรองของสมาชิก รายได้จากอาชีพรอง ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก เหตุผลในการเข้า

เป็นสมาชิกสหกรณ์ ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์ ความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ ความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์ และสาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์ ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยเฉลี่ยแล้วมีอายุ 50 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น สมรสแล้ว ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากอาชีพโดยเฉลี่ย 4,196 บาทต่อเดือน ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง สมาชิกมีรายได้จากอาชีพรองโดยเฉลี่ย 1,798 บาทต่อเดือน มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 8 ปี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เนื่องจากเพื่อจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ เช่น ส่งผลผลิตมารวมขาย ต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อซื้อปัจจัยการผลิต สรรพหาในวิธีการสหกรณ์ เพื่อที่จะกู้ยืมเงิน มีคนชักชวนตลอดจนเข้าเป็นสมาชิกเพื่อฝากเงินและต้องการเงินปันผล สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีความเห็นว่าที่ตั้งของสหกรณ์ไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลในความไม่เหมาะสมว่าสหกรณ์ตั้งอยู่ไกลจากหมู่บ้านทำให้การเดินทางไปสหกรณ์ยากลำบาก ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ เพราะไม่มีรถประจำทางผ่าน นอกจากนั้นยังให้ความเห็นว่าไม่สะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร

โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

ในการศึกษาภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัดปานกลาง

โดยมีส่วนร่วมปานกลางในการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการระดมเงินทุนของตนเองต่อสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ นอกจากนั้นสมาชิกมีส่วนร่วมน้อยในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในประเด็น การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ และการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต ผลการศึกษามีดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ

จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์

3.2 การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ

จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต จำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการจากสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต และการได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิต

3.3 การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต จำนวนผลผลิตที่ใช้บริการกับสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

การอภิปรายครั้งนี้ได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญ คือ สภาพทั่วไปของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์ การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชาติ มนัสตรง (2542: 40) พบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรหนองม่วงไข่ จำกัด เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าคนไทยยกย่องเพศชายให้เป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการหารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงทำให้เพศชายสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันได้รับสมาชิกเพิ่มโดยไม่จำกัดเพศ และสมาชิกที่มาสมัครส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 50 ปี โดยสมาชิกอายุสูงสุด 75 ปี ต่ำสุด 25 ปี สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงานและมีบทบาทสำคัญในครอบครัวในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ มีหน้าที่ในการดูแลครอบครัว เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น (รามศรี พรหมชาติ, 2545: 51)

ในส่วนของการศึกษาของสมาชิกนั้นสมาชิกส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในเรื่องการกระจายการศึกษาของภาครัฐ และประชาชนขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ กอปรกับอดีตประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษามากนัก และสมาชิกอาจมองว่าตนเองมีอาชีพเกษตรกรไม่ต้องเรียนในระดับสูงก็สามารถประกอบอาชีพได้ (รามศรี พรหมชาติ, 2545: 52) อย่างไรก็ตามก็มีสมาชิกบางส่วนที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า สมาชิกส่วนใหญ่สมรสแล้ว จากผลการศึกษาดังกล่าวพอจะสื่อถึงสภาพครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อมเพียง ดังนั้นผลการศึกษาแสดงให้เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว การมีคู่คิดร่วมปรึกษาหารือ ทำให้การตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ นั้นง่ายขึ้น (วิจิตร วิมลย์, 2544: 40) ด้านอาชีพสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นด้วยการรวบรวมของสมาชิกที่เป็นเกษตรกรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเกษตรให้แก่สมาชิก ดังนั้นสมาชิกส่วนใหญ่จึงเป็นเกษตรกร

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์มากกว่า 10 ปี โดยสมาชิกมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์นานที่สุด 11 ปี และน้อยที่สุด 1 ปี โดยเฉลี่ยแล้วมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 8 ปี จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์มากกว่า 10 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากสหกรณ์เกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีระยะเวลาการดำเนินการประมาณ 11 ปี สมาชิกจึงมีระยะเวลามากกว่า 10 ปีซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มดำเนินการและไม่มีการเพิ่มของสมาชิกมากนักเอง สมาชิกโดยส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เนื่องจากเพื่อจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ เช่น ส่งผลผลิตมารวมขาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของสหกรณ์ในการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกร

นอกจากนั้นสมาชิกยังมีความเห็นด้านความเหมาะสมของที่ตั้งของสหกรณ์โดยสมาชิกเห็นว่าที่ตั้งของสหกรณ์ไม่เหมาะสม ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ สาเหตุที่ไม่มีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์เพราะไม่มีรถประจำทางผ่าน สมาชิกยังไม่สะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์ โดยความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์คือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ดังนั้นสหกรณ์ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ เพื่อให้สมาชิกได้รับความสะดวกโดยทั่วกัน

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในประเด็นการมีส่วนร่วมการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ การมีส่วนร่วมการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในระดมเพิ่มหุ้นของตนเองต่อสหกรณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ ผลการศึกษา

โดยภาพรวมแล้วสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัดมีส่วนร่วมปานกลางได้แก่การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์ มี

ส่วนร่วมในการระดมเพิ่มหุ้นของตนเองต่อสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ และ เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกทำให้สหกรณ์จะได้รับผลประโยชน์ อาจ เนื่องจาก ระบบการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ไม่ได้เอื้ออำนวยให้สมาชิกมีโอกาสในการเข้าร่วม บริหารจัดการสหกรณ์มากนัก ทั้งนี้อาจเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ดังนั้นอำนาจหน้าที่ ในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด จึงตกอยู่ที่คณะกรรมการ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เท่านั้น จึงทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเข้าร่วม ประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ มี ส่วนร่วมในการออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี การมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การดำเนินงานของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของสหกรณ์ มี ส่วนร่วมในการระดมเพิ่มหุ้นของตนเองต่อสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์ มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ปาน กลาง และยังมีเพียงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์ที่มีส่วน ร่วมน้อย ทั้งนี้อำนาจในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในสหกรณ์ส่วนใหญ่คณะกรรมการสหกรณ์จะ เป็นผู้ที่มีอำนาจโดยตรงในด้านการตัดสินใจสมาชิกจึงมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อย

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่า เมี่ยง จำกัด ในประเด็น การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ การมีส่วนร่วมในการใช้ บริการธุรกิจสินเชื่อ การมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ และการมีส่วนร่วมในการใช้ บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต โดยภาพรวมพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น โดยการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ ใน ประเด็นการมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ การมีส่วนร่วม ในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการ ให้สินเชื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ การมีส่วน ร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการให้ คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสหกรณ์ การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งได้แก่ การมีส่วน ร่วมในการรับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนด ระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อ

การเกษตร การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในจำนวนสินเชื่อการเกษตรที่การได้รับบริการจากสหกรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานของสหกรณ์ ยังไม่เอื้ออำนวยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมได้มากเท่าที่ควร ในด้านมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมได้จำกัดเฉพาะในบางประเด็น อย่างไรก็ตามบริการธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหนึ่งของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ที่ให้บริการแก่สมาชิก ดังนั้น สมาชิกจึงมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจสินเชื่อปานกลาง

ในด้านการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ ในประเด็นจำนวนปัจจัยการผลิตที่การให้บริการจากสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในประเด็นการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต จำนวนปัจจัยการผลิตที่การให้บริการจากสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต และการได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตามบริการธุรกิจรวมซื้อ ถือเป็นบริการของสหกรณ์ ดังนั้น สมาชิกจึงมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวมซื้อปานกลาง

ส่วนการมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต ได้แก่ จำนวนผลผลิตที่การให้บริการกับสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต การมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลางในทุกประเด็น ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต จำนวนผลผลิตที่การให้บริการกับสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สหกรณ์มีหน้าที่ประการหนึ่งในการให้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิตซึ่งเป็นหน้าที่ของสหกรณ์ สมาชิกจึงมีส่วนร่วมในธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ปานกลาง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับคณะกรรมการและสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยงจำกัด ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ตลอดจนคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด หรือ องค์กรอื่น ๆ ต่อไป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สำหรับสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

- จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าไม่มีความสะดวกในการเดินทางติดต่อสหกรณ์ ดังนั้น สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ควรให้บริการด้านรับส่งแก่สมาชิก ในวาระต่างๆ อาจได้แก่ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ในการประชุมชี้แจงการรับซื้อผลผลิต ตลอดจนการประชุมชี้แจงในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทางอ้อมอีกด้วย

- จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์น้อย เนื่องจากการบริหารจัดการและการดำเนินงานต่าง ๆ ของสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับผู้จัดการและคณะกรรมการสหกรณ์ จึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการบริหารงานหรือมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อย ดังนั้นสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์น้อย อาจถูกขอร้องให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นโดยที่สหกรณ์ควรกระตุ้นให้สมาชิกให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยที่การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์น้อยนั้น จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ยังสามารถจัดความไม่ไว้วางใจในคณะกรรมการ และเป็นการส่งเสริมในการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์อีกด้วย

- จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัดมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตปานกลาง เนื่องจากการบริการในด้านการซื้อปัจจัยการผลิตเป็นหน้าที่ของสหกรณ์และยังจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินงานในปีต่อไป การชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตจะทำให้สหกรณ์ทำงานได้ง่ายยิ่งขึ้น สหกรณ์ควรรณรงค์ให้สมาชิกเข้ามาฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้การบริการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์เป็นไปอย่างราบรื่น

- ประธานและคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัดควรมีนโยบายในการจัดการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้แก่สมาชิก เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่สมาชิกซึ่งสมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพและยังเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด แก่สมาชิก

2. ส่วนของภาครัฐ

- รัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนทั้งความรู้ด้านวิชาการ ในด้านการสร้างเครือข่ายสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และผลิตซึ่งกันและกัน

- ในด้านแหล่งเงินทุน รัฐควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านเงินลงทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต ตลอดจนจัดหาตลาดเพื่อส่งต่อผลผลิตที่สหกรณ์รับซื้อมาจากสมาชิก

3. สำหรับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

- สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Further Study)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ในสองประเด็นได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละธุรกิจของ สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานสหกรณ์ พิจารณหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิก ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ แต่ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องการศึกษา เนื่องจากการเป็นสมาชิกในสหกรณ์การเกษตร

โครงการหลวงป่าเมี่ยงจำกัด แต่เพียงแห่งเดียว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึง สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตลอดจนระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ผลจากการวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาให้ครอบคลุมในประเด็น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ความเข้มแข็งของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เครือข่ายสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ให้ได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ดีต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในด้านระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด มากกว่าสองสหกรณ์ขึ้นไป เพื่อจะสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมได้ชัดเจนมากขึ้น

3. การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเรื่องปัญหาและอุปสรรค ของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อหาข้อสรุปและนำเสนอแนวทางแก้ไขต่อไป

บรรณานุกรม
(BIBLIOGRAPHY)

- กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์. 2545. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยม
ทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2540. คู่มือการจัดตั้งสหกรณ์บริการรูปอื่น. กรุงเทพฯ: กองสหกรณ์
พาณิชย์และธนกิจ.
- _____. 2549. “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการเกษตรไทย.. [ระบบ
ออนไลน์] แหล่งที่มา [http://www.moac.go.th/builder/moac06/article/
articleupdate.php?id=132](http://www.moac.go.th/builder/moac06/article/articleupdate.php?id=132). (24 ตุลาคม 2549).
- โกญจนนาท มาชะการ. 2540. การวิเคราะห์การจัดตั้งสหกรณ์ตามโครงการส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่
พัฒนาเกษตรที่สูง (ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรดอยอินทนนท์ จำกัด. กรุงเทพฯ:
สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- ไกรสิทธิ์ ชัยพรหม. 2536. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด
เชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- จันทนา ศรีภักดิ์วงศ์. 2533. การวิจัยรายการหนี้การดำเนินธุรกิจขนาดย่อมของสตรีใน
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรายุ ทองเขาอ่อน. 2537. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
ในจังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลธิชา ชุ่มกิ่ง. 2540. การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง
นครราชสีมา จำกัด และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรประทาย จำกัด. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โอเดียน
สโตร์.
- คารณี เชนฮอลล์. 2532. เศรษฐศาสตร์สหกรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ถวิล เลิศประเสริฐ. 2523. วิสาหกิจสหกรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.

- ธวัช เบญจาทิกุล. 2529. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา
กรณีศึกษา: หมู่บ้านชาวเขานะเลศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและ
สงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2527. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงนุช วงษ์สุวรรณ. 2535. การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏ
รำไพพรรณี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2533. แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: กองแปลและวิเทศน์สัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- บตี ปุษยายนันท์. 2542. ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่ง
เชียงใหม่ จำกัด อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:
เจริญผล.
- บุญมี จันทรวงศ์. 2543. ระบบสหกรณ์การพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประพันธ์ เสวदनันทน์. 2540. เศรษฐศาสตร์สหกรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2528. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เปรมวดี สิทธิโกสัย. 2539. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ของสมาชิกสตรีสหกรณ์การเกษตร
เมืองสุรินทร์ จำกัด จังหวัดสุรินทร์. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พงษ์พันธ์ พนาสันติกุล. 2539. การมีส่วนร่วมในการเกษตรบนที่สูงของสตรีเผ่าม้ง อำเภอแมริม
จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรวิ สิโรต. 2546. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒน์ สุจ้านงค์. 2525. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทย
วัฒนาพานิช.

- พันธุ์ม คิชยมลฑล และคณะ. 2517. การประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนมหรณ์ระดับ
จังหวัด. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. 2543. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า: กรอบคิด ข้อจำกัด
และการวิเคราะห์ทางเลือก”. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา [http://www.thaico.net/b_pnews/
tcf_Participation.htm](http://www.thaico.net/b_pnews/tcf_Participation.htm). (23 มกราคม 2549).
- ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. 2529. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ราเมศร์ พรหมชาติ. 2545. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร:
กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรพล อัฐวงศ์. 2547. การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ จำกัด ในโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วรวงศ์ กาญจนวงศ์. 2543. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดน เขต
ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
แม่โจ้.
- วิจิตร วิมาลย์. 2544. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศลิษา พึ่งแสงแก้ว. 2537. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณีป่า
ชุมชนบ้านห้วยแก้ว อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศิริวรรณ วงษ์สมบัติ. 2533. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอ
สันทรายและอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- สนธยา พลศรี. 2533. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2536. ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์. 2528. ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชน
ยากจน: ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านเขาดิน ตำบลวังน้ำลัด อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อกิน รพีพัฒน์. ม.ร.ว. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อดิศักดิ์ จันทไทย. 2540. กลยุทธ์การพัฒนาอาชีพสตรี: กรณีศึกษาการทอผ้าไหมแพรวาของสตรีบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อโนทัย เพียรคงชล. 2540. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอปาน จังหวัดลำปาง เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อภิชาติ มนัสตรง. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรหนองม่วงไข่ จำกัด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อุดม เขมกิจวงศ์ และนคร จิโรจพันธุ์. 2525. หลักและวิธีการสหกรณ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Cohen, John M. and Norman T. Uphoff. 1977. Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. **World Development**. 8: 7-9

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

สำหรับงานวิจัยเพื่อควบคุมความอุดมสมบูรณ์แห่งปริญญาโท ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานงานของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวง
ป่าเมี่ยง จำกัด

ผู้วิจัย นายสุดเชตร ชาติพันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการ
ดำเนินงานงานของสหกรณ์การเกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยง จำกัด
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล
 - ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์
เกษตร โครงการหลวงป่าเมี่ยงจำกัด
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัยครั้งนี้จนเสร็จสิ้น
ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานงานของสหกรณ์การเกษตร
โครงการหลวงป่าเมี่ยงจำกัด” จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องผลการศึกษาครั้งนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับและผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น”

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านซ้ายมือหน้าข้อที่ถูก และโปรดกรอกรายละเอียดลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() ไม่ได้ศึกษา	() ประถมศึกษาตอนต้น
() ประถมศึกษาตอนปลาย	() มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	() อนุปริญญา/ปวส.
() ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานภาพสมรส

() โสด	() สมรส
() หย่าร้าง	() หม้าย

5. อาชีพหลักของท่าน

() เกษตรกร	() ค้าขาย
() รับจ้าง	() รับราชการ
() อื่นๆ ระบุ.....	

6. รายได้จากอาชีพหลัก.....บาท/เดือน

7. อาชีพรองของท่าน

() เกษตรกร	() รับจ้าง
() ค้าขาย	() อื่นๆ ระบุ.....

8. รายได้จากอาชีพรอง.....บาท/เดือน
9. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของท่าน ปีเดือน
10. เหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. มีคนชักชวน
 - () 2. ศรัทธาในวิธีการสหกรณ์
 - () 3. เพื่อที่จะกู้ยืมเงิน
 - () 4. เพื่อจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ เช่น ส่งผลผลิตมารวมขาย
 - () 5. เพื่อฝากเงิน
 - () 6. ต้องการเงินปันผล
 - () 7. ต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - () 8. เพื่อซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์
 - () 9. อื่นๆ ระบุ.....
11. ท่านคิดว่าที่ตั้งของสหกรณ์ในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่
- () เหมาะสม
 - () ไม่เหมาะสม เพราะ.....
12. ท่านมีความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์หรือไม่
- () สะดวก (ข้ามไปตอบข้อ 14)
 - () ไม่สะดวก
13. สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาติดต่อสหกรณ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () ไม่มีรถประจำทางผ่าน
 - () ตั้งอยู่ไกลจากถิ่นที่อยู่ของสมาชิก
 - () การเดินทางยากลำบาก
 - () อื่นๆ ระบุ.....

14. ท่านได้รับความสะดวกในการติดต่อกับสหกรณ์หรือไม่

- () สะดวก
() ไม่สะดวก

15. สาเหตุในความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นในการติดต่อกับสหกรณ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ
() สถานที่คับแคบ
() ต้องรอนาน
() มีขั้นตอนในการดำเนินงานมากเกินไป
() อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์เกษตร โครงการหลวง
ป่าเมี่ยงจำกัด

มาก	หมายถึง	มีส่วนร่วมในประเด็นนั้นๆ คิดเป็น 70-100 % ของทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	มีส่วนร่วมในประเด็นนั้นๆ เป็นประจำแต่ไม่ทุกครั้งคิดเป็น 50-70 % ของระยะเวลาที่จัด
น้อย	หมายถึง	มีส่วนร่วมในประเด็นนั้นๆ บ้างเป็นครั้งคราวคิดเป็น 10-50 %

ข้อคำถาม	มาก	ปานกลาง	น้อย
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสหกรณ์			
1.ท่านเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์			
2.ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์			
3.ท่านได้ออกเสียงในมติที่ประชุมวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี			
4.ท่านแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์			
5.ท่านมีส่วนในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์			
6.ท่านมีส่วนในการวางแผนการดำเนินงาน			
7.ท่านมีการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์			
8.ท่านมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของสหกรณ์			

ข้อคำถาม	มาก	ปานกลาง	น้อย
9.ท่านได้มีการระดมเพิ่มทุนของตนเองต่อสหกรณ์			
10.ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ของสหกรณ์			
11.ท่านมีส่วนในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์			
12.ท่านคิดว่าสหกรณ์จะได้รับประโยชน์จากการตัดสินใจของท่าน			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจต่างๆ ของสหกรณ์			
การใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ			
1.จำนวนสินเชื่อการเกษตรที่ท่านได้รับการจากสหกรณ์			
2.ท่านได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการให้สินเชื่อการเกษตร			
3.ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการให้สินเชื่อการเกษตร			
4.ท่านได้ร่วมวางแผนการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์			
5.ท่านได้รับประโยชน์จากการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์			
6.ท่านได้ให้คำแนะนำการให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่สหกรณ์			
การใช้บริการธุรกิจรวมซื้อ			
1.จำนวนปัจจัยการผลิตที่ท่านใช้บริการจากสหกรณ์			
2.ท่านได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการบริการซื้อปัจจัยการผลิต			
3.ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการซื้อปัจจัยการผลิต			
4.ท่านได้ร่วมวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต			
5.ท่านได้รับประโยชน์จากการซื้อปัจจัยการผลิตของสหกรณ์			
6.ท่านได้ให้คำแนะนำการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สหกรณ์			
การใช้บริการธุรกิจรวบรวมผลผลิต			
1.จำนวนผลผลิตที่ท่านใช้บริการกับสหกรณ์			
2.ท่านได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการรวบรวมผลผลิต			
3.ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวิธีการรวบรวมผลผลิต			
4.ท่านได้ร่วมวางแผนการรวบรวมผลผลิตแก่สหกรณ์			

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสุตเขตร์ ชชาติพันธ์	
วันเดือนปีเกิด	23 เมษายน 2520	
ภูมิลำเนา	จังหวัดเชียงใหม่	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2542	วท.บ. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2542-2543	นักวิชาการสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่
	พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน	นักวิชาการสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เชียงใหม่